

פתרון מורחב חלק מהותי - אוגוסט 2020

1. בחברת "בטה" אישרו חברי הדירקטוריון פה אחד, לאחר קיומו של דיון ובחינה סבירה, עסקה שבמסגרתה נכנסה החברה לתחום פעילות חדש. 6 מתוך 7 חברי הדירקטוריון פעלו בתום לב, וסברו במועד אישור העסקה כי מדובר בעסקה ראויה וכזו שתיטיב עם החברה. רמי, חבר הדירקטוריון השביעי, פעל מתוך אינטרס אישי, אחרי שהובטח לו על ידי צד ג' כי אם יפעל לטובת אישור העסקה, אזי יזכה להטבה כספית אישית לאחר אישורה. 6 חברי הדירקטוריון האחרים לא ידעו ולא יכלו לדעת בזמן אמת על סיכום זה. לימים התברר כי הכניסה לאותו תחום פעילות חדש לא הוכיחה את עצמה וכי לחברה נגרמו נזקים כספיים משמעותיים. לדירקטורים ניתנו כתבי פטור ושיפוי (שעוגנו בתקנון החברה) עם כניסתם לתפקיד. הדירקטורים חפצים לברר אילו הגנות יחולו עליהם בנסיבות העניין אם ייתבעו על ידי החברה.

מה הדין?

- א. בנסיבות העניין אף לא אחד מחברי הדירקטוריון יזכה להגנה על פי כתבי הפטור והשיפוי.
- ב. **בנסיבות העניין 6 חברי הדירקטוריון שפעלו בתום לב יזכו להגנה על פי כתבי הפטור והשיפוי, ואילו רמי לא יזכה להגנה על פי כתבי הפטור והשיפוי.**
- ג. בנסיבות העניין 6 חברי הדירקטוריון שפעלו בתום לב יזכו להגנה על פי כתבי הפטור אך לא יזכו לשיפוי מהחברה, ואילו רמי לא יזכה להגנה על פי כתבי הפטור והשיפוי.
- ד. בנסיבות העניין 6 חברי הדירקטוריון שפעלו בתום לב יזכו לשיפוי מן החברה אך לא להגנה על פי כתבי הפטור, ואילו רמי לא יזכה להגנה על פי כתבי הפטור והשיפוי.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיפים 258-260, 263 לחוק החברות התשנ"ט - 1999

סמכות החברה למתן פטור, שיפוי וביטוח

258. (א) חברה אינה רשאית לפטור נושא משרה מאחריותו בשל הפרת חובת האמונים כלפיה.
- (ב) חברה רשאית לפטור נושא משרה מאחריותו בשל הפרת חובת הזהירות כלפיה, בהתאם לקבוע בפרק זה בלבד.
- (ג) חברה רשאית לבטח את אחריותו של נושא משרה בה או לשפותו, בהתאם לקבוע בפרק זה בלבד.

הסמכה למתן פטור (תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

259. (א) חברה רשאית לפטור, מראש, נושא משרה בה מאחריותו, כולה או מקצתה, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות כלפיה, אם נקבעה הוראה לכך בתקנון.

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

- (ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), חברה אינה רשאית לפטור מראש דירקטור מאחריותו כלפיה עקב הפרת חובת הזהירות בחלוקה.

רשות לענין שיפוי (תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

260. (א) חברה רשאית, אם נקבעה בתקנונה הוראה מההוראות המפורטות בסעיף קטן (ב), לשפות נושא משרה בה, בשל חבות או הוצאה כמפורט בפסקאות (1), (א1) ו-(2), שהוטלה עליו או שהוציא, עקב פעולה שעשה בתוקף היותו נושא משרה בה :

(1) ...

- (ב) הוראה בתקנון לענין שיפוי יכול שתהיה כל אחת מאלה :

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

(1) הוראה המתירה לחברה לתת התחייבות מראש לשפות נושא משרה בה, בכל אחד מאלה (בחוק זה – התחייבות לשיפוי)

(א) כמפורט בסעיף קטן א(1), ובלבד שההתחייבות לשיפוי תוגבל לאירועים שלדעת הדירקטוריון צפויים לאור פעילות החברה בפועל בעת מתן ההתחייבות לשיפוי וכן לסכום או לאמת מידה שהדירקטוריון קבע כי הם סבירים בנסיבות הענין, ושבהתחייבות לשיפוי יצוינו האירועים שלדעת הדירקטוריון צפויים לאור פעילות החברה בפועל בעת מתן ההתחייבות וכן הסכום או אמת המידה אשר הדירקטוריון קבע כי הם סבירים בנסיבות הענין ;

(ב) כמפורט בסעיף קטן א(1א) או (2) ;

(2) הוראה המתירה לחברה לשפות נושא משרה בה בדיעבד (להלן – היתר לשיפוי).

הוראות חסרות תוקף

263. לא יהיה תוקף להוראה בתקנון, המתירה לחברה להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה, **להוראה בתקנון או להחלטת דירקטוריון המתירה לשפות נושא משרה, או להוראה בתקנון הפוטרת נושא משרה מאחריותו כלפי החברה, בשל כל אחד מאלה :**

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

(1) הפרת חובת אמונים, למעט לענין שיפוי וביטוח בשל הפרת חובת אמונים כאמור בסעיף 261(2) ;

(2) הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה או בפזיזות, למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד ;

(3) פעולה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין ;

(4) ...

יישום-

רמי פעל מתוך כוונה להפיק רווח אישי- מנתוני השאלה עולה כי רמי הדירקטוריון השביעי ניצל הזדמנות עסקית, פעל מתוך אינטרס אישי לאחר שהובטח לו ע"י צד ג' כי אם יפעל לטובת אישור העסקה, יזכה להטבה כספית אישית לאחר אישורה. (הפרת אמונים)

שאר הדירקטורים פעלו ככל הנראה בדרך לא זהירה- מנתוני השאלה עולה כי ששת הדירקטורים סברו כי מדובר בעסקה ראויה וכזו שתטיב עם החברה. לאור התוצאה, ככל הנראה הם לא נקטו מספיק באמצעי זהירות ולא פעלו ברמת מיומנות סבירה שבה היה פועל נושא משרה סביר תוך קבלת מידע בנוגע לעסקה- ולכן אולי פעלו ברשלנות אך לא נצפה מנתוני השאלה כוונה או פזיזות. (הפרת חובת הזהירות)

פטור ושיפוי- מנתוני השאלה עולה כי לדירקטורים ניתנו כתבי פטור ושיפוי שעוגנו בתקנון החברה .

****הערה-** לרוב בשאלות לשכה מה שכתוב בסוגריים הוא נתון חשוב!

פטור- יכול להינתן בגין חובת זהירות בלבד, ויש לעגנו בתקנון החברה.

שיפוי- אף הוא טעון עיגון בתקנון, ואינו ניתן לנושא משרה שהפר את חובת האמונים.

בעניינינו-

רמי לא יזכה להגנה לפי כתבי הפטור והשיפוי אף על פי עיגון בתקנון- מאחר ובעת שחבר דירקטוריון פועל מתוך אינטרס אישי לא יהיה תוקף להוראה בתקנון המתירה לשפות נושא משרה, או להוראה בתקנון הפוטרת נושא משרה מאחריותו כלפי החברה.

שאר הדירקטורים יזכו להגנה לפי כתבי הפטור והשיפוי לאור עיגונם בתקנון החברה

2. מר עזרא מחזיק ב- 26% ממניותיה של חברת משקפי שמש מצליחה אשר נסחרת בבורסה בתל אביב. אין בחברה בעלי מניות נוספים המחזיקים ב-20% או יותר ממניות החברה. החברה שוקלת להעסיק את אסי, בנו של מר עזרא, אשר סיים את לימודי המשפטים והוסמך כדן, כאחד מעורכי הדין במחלקה המשפטית של החברה.

מה הדין?

- א. נדרש אישור ועדת ביקורת/תגמול, דירקטוריון ואסיפה כללית.
- ב. נדרש אישור ועדת ביקורת/תגמול, דירקטוריון ואסיפה כללית, לרבות רוב מקרב בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי.
- ג. נדרש אישור ועדת ביקורת/תגמול, דירקטוריון ואסיפה כללית, ללא צורך ברוב מקרב בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי.
- ד. לא נדרש אישור מיוחד, שכן מר עזרא אינו בעל שליטה לפי הגדרת סעיף 1 לחוק החברות.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיפים 1, 268, 270, 275 לחוק החברות התשנ"ט – 1999

הגדרת בעל שליטה

268. בפרק זה, "בעל שליטה" - בעל השליטה כמשמעותה בסעיף 1, לרבות מי שמחזיק בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מזכויות ההצבעה באסיפה הכללית של החברה אם אין אדם אחר המחזיק בלמעלה מחמישים אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה; לענין החזקה, יראו שניים או יותר, המחזיקים בזכויות הצבעה בחברה ואשר לכל אחד מהם יש ענין אישי באישור אותה עסקה המובאת לאישור החברה, כמחזיקים יחד.

הגדרות

1. בחוק זה –

..

"אמצעי שליטה" – כל אחד מאלה:

(1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה;

(2) הזכות למנות דירקטור של חברה;

....

(תיקון מס' 16) תשע"א-2011

"ענין אישי" – ענין אישי של אדם בפעולה או בעסקה של חברה, לרבות ענין אישי של קרובו ושל תאגיד אחר שהוא או קרובו הם בעלי ענין בו, ולמעט ענין אישי הנובע מעצם החזקת מניות בחברה, לרבות ענין אישי של אדם המצביע על פי ייפוי כוח שניתן לו מאת אדם אחר אף אם אין לאחר ענין אישי, וכן יראו הצבעה של מי שקיבל ייפוי כוח להצביע בשם מי שיש לו ענין אישי בהצבעה של בעל הענין אישי, והכל בין אם שיקול הדעת בהצבעה הוא בידי המצביע ובין אם לאו; "עסקה" – חוזה או התקשרות וכן החלטה חד צדדית של חברה בדבר הענקת זכות או טובת הנאה אחרת;

...

עסקאות הטעונות אישורים מיוחדים (תיקון מס' 22) תשע"ד-2013

270. עסקאות של חברה המפורטות להלן, טעונות אישורים כקבוע בפרק זה, ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה:

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

(1) **עסקה של חברה עם נושא משרה בה וכן עסקה של חברה עם אדם אחר שלנושא משרה בחברה יש בה ענין אישי;**
ואולם לא יראו

(א) ...

(2) ...

(3) **התקשרות של חברה עם דירקטור בה באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, לענין כהונתו כדירקטור, וכן לענין העסקתו בתפקידים אחרים – אם הוא מועסק כאמור;**

270(4) עסקה חריגה של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עסקה חריגה של חברה ציבורית עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי, לרבות הצעה פרטית שלבעל השליטה יש בה ענין אישי; וכן התקשרות של חברה ציבורית

עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין, לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לענין קבלת שירותים בידי החברה וכן אם הוא גם נושא משרה בה - באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה - באשר להעסקתו בחברה;

(תיקון מס' 17) תשע"א-2011

270(4) עסקה חריגה של חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, עם בעל השליטה בה, או עסקה חריגה של חברה כאמור עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי, וכן התקשרות של חברה כאמור עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לענין קבלת שירותים בידי החברה, וכן אם הוא גם נושא משרה בה – באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה – באשר להעסקתו בחברה;

***הערה- יש הבדל בין חברה ציבורית לבין פרטית -בדיקה בסעיף הגדרות על בסיס נתוני השאלה**

"חברה ציבורית" – חברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה או שהוצעו לציבור על פי תסקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך, או שהוצעו לציבור מחוץ לישראל על פי מסמך הצעה לציבור הנדרש לפי הדין מחוץ לישראל, ומוחזקות בידי הציבור;

עסקה עם בעל שליטה

275. (א) עסקה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(4) טעונה אישורם של אלה **בסדר הזה:**

(1) ועדת הביקורת, ובעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – ועדת התגמול;

(2) הדירקטוריון;

(3) האסיפה הכללית, ובלבד שיתקיים אחד מאלה:

(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005 (תיקון מס' 16) תשע"א-2011

(א) **במנין קולות הרוב באסיפה הכללית ייכללו רוב מכלל קולות בעלי המניות שאינם בעלי ענין אישי באישור העסקה,** המשתתפים בהצבעה; במנין כלל הקולות של בעלי המניות האמורים לא יובאו בחשבון קולות הנמנעים;

(תיקון מס' 16) תשע"א-2011

(ב) **סך קולות המתנגדים מקרב בעלי המניות האמורים בפסקת משנה (א) לא עלה על שיעור של שני אחוזים מכלל זכויות ההצבעה בחברה.**

(1א) (1) עסקה כאמור בסעיף קטן (א) לתקופה העולה על שלוש שנים, טעונה אישור כאמור באותו סעיף קטן, אחת לשלוש שנים;

(2) על אף האמור בפסקה (1), עסקה כאמור בסעיף 270(4) רישה, בלבד, יכול שתאושר לתקופה העולה על שלוש שנים, ובלבד ש.....

(3)

(ב) ...

(תיקון מס' 17) תשע"א-2011

(ג) עסקה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(4) טעונה אישורם של אלה בלבד בסדר הזה:

- (1) ועדת הביקורת, ובעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – ועדת התגמול;
 - (2) הדירקטוריון;
 - (3) בעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – האסיפה הכללית.
- (ג1) ...

הערה **270(4)א- עוסק בחברה פרטית ולכן לא רלוונטי בעניינו

יישום-

מנתוני השאלה עולה כי החברה שוקלת להעסיק את אסי, בנו של עזרא שהוא בעל מניות בחברה.
לפי סעיף ההגדרות וסעיף 268 לחוק- עזרא הוא בעל שליטה- מי שמחזיק ב-25% או יותר מזכויות ההצבעה- אם אין אדם אחר המחזיק למעלה מ- 50% מזכויות ההצבעה בחברה.
לפי סעיף 270 וסעיף ההגדרות לעניין "עניין אישי"- ישנן עסקאות עם בעלי עניין אישי בחברה אשר טעונות אישורים מיוחדים.
לפי סעיף 270(4)- העסקת בנו של עזרא- היא בגדר עסקה עם בעל שליטה עסקה חריגה של חברה ציבורית (לפי סעיף ההגדרות לעניין חברה ציבורית הנסחרת בבורסה) עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי.
לפי סעיף 275(א) לחוק- התקשרות של חברה ציבורית עם קרובו של בעל שליטה באשר להעסקתו בחברה, טעונה אישור של:

- (1) ועדת הביקורת, ובעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – ועדת התגמול;
- (2) הדירקטוריון;
- (3) האסיפה הכללית, ובלבד שיתקיים אחד מאלה:

א. נדרש רוב בקרב בעלי המניות המשתתפים בהצבעה, שאינם בעלי עניין אישי באישור העסקה.
או

ב. סך קולות המתנגדים מקרב בעלי המניות (שאינם בעלי עניין אישי) לא עלה על שיעור של שני אחוזים מכלל זכויות ההצבעה בחברה

3. אייל, בעל מניות בחברה ציבורית המחזיק ב- 6% מהון מניותיה, מבקש לעיין במסמכים של החברה הנוגעים להחלטה על סדר יומה של האסיפה הכללית.

מה הדין?

- א. החברה חייבת למסור את המסמכים, היות שמדובר בדרישה של בעל מניות שלו מעל 5% בהון החברה.
- ב. החברה חייבת למסור את המסמכים, אולם אם החברה סבורה כי יש בכך משום פגיעה בטובת החברה היא רשאית לסרב.
- ג. החברה חייבת למסור את המסמכים רק אם מדובר במסמכים הנוגעים לנושא שעל סדר יומה של האסיפה הכללית, אך אם החברה סבורה כי יש בכך משום פגיעה בטובת החברה היא רשאית לסרב.
- ד. החברה חייבת למסור את המסמכים אם מדובר במסמכים הנוגעים לאישור פעולה או עסקה בניגוד עניינים, אך אם החברה סבורה כי יש בכך משום פגיעה בטובת החברה היא רשאית לסרב.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 185 לחוק החברות. הבנת הנקרא נטו

עיון במסמכי החברה

185. (א) בעל מניה זכאי לדרוש מהחברה, תוך ציון מטרת הדרישה, לעיין בכל מסמך הנמצא ברשות החברה בכל אחד מאלה:

- (1) המסמך נוגע לפעולה או לעסקה הטעונה אישור האסיפה הכללית לפי הוראות סעיפים 255 ו-268 עד 275;
- (2) בחברה פרטית - אם הדבר נדרש לצורך קבלת החלטה בנושא שעל סדר יומה של האסיפה הכללית של החברה.
- (ב) החברה רשאית לסרב לבקשתו של בעל מניה אם לדעתה הבקשה הוגשה שלא בתום לב או שיש במסמכים הנדרשים סוד מסחרי או פטנט, או שגילוי המסמכים עלול לפגוע בדרך אחרת בטובת החברה.

יישום-

אייל בעל מניות בחברה ציבורית מבקש לעיין במסמכים הנוגעים להחלטה על סדר יומה של האסיפה הכללית. לכן החלופה הנכונה היא ד' - לפי סעיף 185(א) + (ב). - לעניין חברה ציבורית ישנן מסמכים מוגדרים שניתנים לעיון (פעולה או עסקה בניגוד עניינים (268-275)

חלופה ב' אינה נכונה - לפי סעיף 185 לחוק בעל מניות בחברה פרטית רשאי לבקש מסמכים באשר להחלטה שעל סדר יומה של האסיפה הכללית של החברה - ללא הגבלה לנושא מסוים.

4. חברה פרטית שהתאגדה ביום 1.6.1999 מבקשת לשנות את הונה הרשום.

כיצד תוכל לעשות זאת?

- א. עליה לקבל החלטה באסיפה הכללית ברוב רגיל.
- ב. עליה לקבל החלטה באסיפה הכללית ברוב של 75% מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמענים.
- ג. עליה לקבל החלטה באסיפה הכללית ברוב של 80% מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמענים.
- ד. עליה לקבל החלטה באסיפה הכללית ברוב רגיל, וכן רוב מקרב בעלי המניות שאין להם עניין אישי בהחלטה.

בשלב ההשגות- השאלה נפסלה

בקובץ החקיקה שחולק לנבחנים לא נכלל סעיף 377 לחוק החברות שקובע את מועד התחילה של חוק החברות

מועד תחילתו של חוק החברות הוא בתאריך 1/2/2000.

כדי להשיב על שאלה זו היה על הנבחן לדעת האם חברה שהתאגדה ב- 1/6/1999 היא חברה שהתאגדה לפני או אחרי תחילתו של חוק החברות.

במידה והתאגדה לפני- יחול סעיף 24 לחוק החברות

במידה והתאגדה אחרי- יחול סעיף 20 לחוק החברות

הוראות מעבר לגבי תזכיר ותקנון

24. חברה שהתאגדה לפני תחילתו של חוק זה רשאית –

- (1) לשנות את ההוראות הקבועות בתזכירה בדרך ובתנאים הקבועים לכך בפקודת החברות, כנוסחה ערב תחילתו של חוק זה, בכפוף להוראת פסקה (5); ואולם על אף הוראת פקודת החברות, רשאית חברה לשנות את ההוראות הקבועות בתזכירה, לענין ההון ולענין שם החברה, ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים; שינוי ההון הרשום תקף מיום קבלת ההחלטה בדבר השינוי ושינוי שם החברה אינו טעון הסכמת השר;
- (2) לשנות את תזכירה או לבטלו בדרך הקבועה לפי סעיף 350;
- (3) לשנות את ההוראות הקבועות בתקנונה בהחלטה שנתקבלה באסיפה הכללית ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים, או ברוב אחר אם נקבע בתזכיר החברה או בתקנונה;
- (4) לקבוע בתקנון, כפוף להוראת סעיף 20(ב), הוראה בדבר הרוב הדרוש לשינוי הוראות התקנון, בהחלטה שנתקבלה באסיפה הכללית ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים, וברוב גדול יותר אם נקבע רוב זה בתזכיר החברה או בתקנונה; נקבעה הוראה חדשה כאמור, יחולו על שינויה הוראות סעיף 20(ב);
- (5) לקבוע בתזכיר, בהחלטה שנתקבלה באסיפה הכללית ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים, הוראה בדבר שינוי הרוב הדרוש לשינוי הוראות בתזכיר שהאסיפה הכללית מוסמכת לשנותן; הוראות סעיף 20(ב) יחולו לענין זה, בשינויים המחויבים.

יישום-

שינוי הון רשום של חברה שהתאגדה לפני תחילתו של חוק החברות רשאית לשנות את ההוראות בתזכירה לענין ההון הרשום ברוב של 75% מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים. השינוי הנ"ל תקף מיום קבלת ההחלטה בדבר השינוי. שינוי הון רשום של חברה שהתאגדה אחרי תחילתו של חוק החברות רשאית ככלל לשנות ברב רגיל אלא אם כתוב אחרת.

5. אברהם שידל את יצחק לשדל את יעקב לתקוף את לאה. יעקב ניסה לתקוף את לאה, אך הדבר לא עלה בידו. העונש המרבי על עבירת התקיפה סתם הוא שנתיים מאסר.

מה הדין?

- א. ניתן להטיל על אברהם אחריות פלילית בגין שידול לשידול לתקיפה סתם, והעונש המרבי שניתן להטיל עליו הוא שנתיים מאסר.
- ב. ניתן להטיל על אברהם אחריות פלילית בגין שידול לשידול לתקיפה סתם, והעונש המרבי שניתן להטיל עליו הוא שנת מאסר אחת.
- ג. ניתן להטיל על אברהם אחריות פלילית בגין ניסיון לשידול לתקיפה סתם, והעונש המרבי שניתן להטיל עליו הוא שנת מאסר אחת.
- ד. לא ניתן להטיל על אברהם אחריות פלילית בגין מעשיו.

התשובה הנכונה היא א'

סעיפים 30 ו-34 לחוק העונשין התשל"ז – 1977;

ע"פ 992/03 מדינת ישראל נ' סוגקאר.

משדל (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

30. המביא אחר לידי עשיית עבירה בשכנוע, בעידוד, בדרישה, בהפצרה או בכל דרך שיש בה משום הפעלת לחץ, הוא משדל לדבר עבירה.

תחולת דין העבירה (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994 ת"ט תשנ"ה-1995

34. מלבד אם נאמר בחיקוק או משתמע ממנו אחרת, כל דין החל על הביצוע העיקרי של העבירה המושלמת חל גם על ניסיון, שידול, ניסיון לשידול או סיוע, לאותה עבירה.

ע"פ 992/03 מדינת ישראל נ' סוגקאר

"...פשוט בעינינו כי במקום שקיים שרשור של משדלים קמה עבירת השידול ואין השידול נשאר בגדר ניסיון, גם אם בסופה של הדרך לא עלה בידי המשדולים לבצע את העבירה עד תומה, אלא שמעשה המשדולים נשאר בגדר ניסיון.

יישום-

לפי נתוני השאלה אברהם שידל את יצחק לשדל את יעקב לעבור עבירת תקיפה.

אברהם- שידול- עבירה הושלמה

יצחק- שידול- עבירה הושלמה

יעקב- עבירה לא הושלמה- ניסיון תקיפה

השאלה מכוונת לשתי סוגיות-

1. האם ניתן להטיל אחריות פלילית על אברהם?

ראשית, שידול היא עבירה לפי סעיף 30 לחוק "המביא אחר לידי עשיית עבירה..... הוא משדל לדבר עבירה". – המדובר בעבירה תוצאתית.

אברהם שידל את יצחק- הצליח מאחר ויצחק שידל את יעקב (גם אם יצחק לא היה מצליח בסוף לשדל את יעקוב אבל היה **מתחיל** את פעולה השידול עדיין יעמוד לאברהם עבירת השידול).

מנתוני הקיים יעקב שודל לדבר עבירה שבסופה נותרה כניסיון לעבור עבירה, ומכאן עולה השאלה האם עבירת השידול תהיינה עבירה מלאה או רק ניסיון לשידול-

כאמור, החוק מתייחס לעבירת השידול כעבירה תוצאתית ולכן עצם תחילת המשדול בביצועו מהווה ביצוע עבירת השידול ובכך מתקיימת העבירה במלואה.

כמו כן הוסיפה הפסיקה כי **במקום שקיים שרשור של משדלים קמה עבירת השידול ואין השידול נשאר בגדר ניסיון, גם אם בסופה של הדרך לא עלה בידי המשדלים לבצע את העבירה עד תומה**

2. מהו העונש המרבי שניתן על אברהם?

לפי סעיף 34 לחוק- מלבד אם נאמר בחיקוק או משתמע ממנו אחרת, כל דין החל על הביצוע העיקרי של העבירה המושלמת חל גם על שידול...לאותה עבירה.

העונש על עבירת התקיפה הוא שנתיים מאסר, לכן במקרה דנן- העונש שיוטל על אברהם הוא שנתיים מאסר.

6. המחוקק קבע עבירה חדשה הקובעת: "הגורם לשיבוש תנועה כבד, דינו – מאסר שנה ועונש זה בלבד". שמעון הורשע בניסיון לעבור עבירה זו, ואין בעניינו נסיבות מקלות מיוחדות.

מה הדין?

א. על בית המשפט להטיל עליו שנת מאסר בפועל.

ב. על בית המשפט להטיל עליו חצי שנת מאסר בפועל.

ג. בית המשפט רשאי להטיל עליו כל עונש שאינו עולה על שנת מאסר בפועל.

ד. בית המשפט רשאי להטיל עליו כל עונש שאינו עולה על חצי שנת מאסר בפועל.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 27 לחוק העונשין.

עונש מיוחד על ניסיון (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

27. הוראה שבה נקבע לעבירה עונש חובה או שנקבע לה עונש מזערי, לא תחול על ניסיון לעבור אותה.

יישום-

בנתוני השאלה שמעון הורשע **בניסיון** לעבור עבירה שיש בצידה עונש חובה של שנה מאסר ("עונש זה בלבד").

עונש חובה= לא ניתן לתת לנאשם עונש שהוא פחות ממה שכתוב בסעיף של העבירה

בסעיף 27 לחוק נקבע- כי בעבירת ניסיון אם יש לעבירה עונש חובה, העונש חובה לא יחול על מי שניסה לעבור את אותה עבירה. (אלא חוזרת לנקודת ה-0)

ולכן בית המשפט יהיה רשאי להטיל על שמעון **כל עונש** שלא עולה על שנת מאסר.

נשים לב- כשמדובר בעונש שאינו חובה- לבית המשפט יש שיקול דעת איזו עונש לתת ותקרת הגבול של בית המשפט הוא העונש המקסימלי הכתוב לצד העבירה.

למשל, בית המשפט רשאי לתת לשמעון עונש של חצי שנה מאסר, ואפילו לא לתת לו עונש מאסר כלל. בית המשפט אינו מחוייב לענישה שנקבעה על ידי המחוקק.

כ"ל לגבי עונש מזערי- אם נקבע בחיקוק עונש מזערי (לא יפחת עונשו מ...). מתאפס וחוזר לנקודת 0 עד למקסימום של הקביעה החוקית.

7. משה כתב צוואה בפני עדים. צוואה זו הופקדה כדין אצל הרשם לענייני ירושה. בצוואה זו הוריש משה את כל רכושו לילדיו. לאחר שנים מספר הלכו ופחתו ביקורי ילדיו ונפשו נקשרה בנפשה של המטפלת הפיליפינית שילדיו מימנו עברו. הוא החליט לשנות את צוואתו, כתב צוואה בכתב ידו, חתם וכתב תאריך בכתב ידו, ובה הוריש את כל רכושו למטפלת. בדרכו לרשם לענייני ירושה כדי לקחת את הצוואה הקודמת ולהפקיד את החדשה, נפטר משה.

המטפלת שואלת אותך אם היא זכאית לרשת לפי הצוואה לטובתה?

- א. לא. מכיוון שהוא לא הצליח להפקיד את הצוואה לטובתה הרי שהצוואה הראשונה גוברת.
- ב. לא. מכיוון שהצוואה הראשונה הייתה בפני עדים הרי שהיא חזקה יותר מצוואה זו שנכתבה כשהוא בגפו.
- ג. כן. מכיוון שהצוואות סותרות הרי שהן בטלות והיא תוכל לרשת על פי דין, אם אכן תוכיח שהייתה ידועתו בציבור.
- ד. כן. הצוואה לטובתה היא האחרונה, ולכן תירש על פיה.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 36 לחוק הירושה התשכ"ה – 1965

ביטול על ידי המצווה

36. (א) המצווה רשאי לבטל צוואתו, אם על ידי ביטול במפורש באחת הצורות לעשיית צוואה, ואם על ידי השמדת הצוואה; השמיד המצווה את הצוואה, חזקה עליו שהתכוון בכך לבטלה.

(ב) צוואה חדשה, אף אם אין בה ביטול מפורש של צוואה קודמת, רואים אותה כמבטלת את הקודמת במידה שהוראות הצוואה החדשה סותרות את הוראות הצוואה הקודמת, זולת אם אין בצוואה החדשה אלא הוספה על האמור בצוואה הקודמת.

יישום-

בענייננו- הצוואה החדשה שכתב משה, ביטלה את הצוואה הקודמת שהופקדה אצל רשם הירושות, כיוון שהוראותיה של החדשה סותרות את הצוואה הקודמת (הורשה לפיליפינית במקום לילדיו).

8. לראובן האלמן יש 3 ילדים בגירים הגרים עימו ויחסיו עימם טובים ונעימים. לאחר פטירתו נתגלתה צוואתו ובה באופן מפתיע הוריש את כל רכושו להוריו. לאחר דין ודברים בבית המשפט לענייני משפחה קבע בית המשפט כי הצוואה פגומה באופן שמחייב את ביטולה, אף שברור מתוכה כי ראובן היה מעוניין להוריש להוריו ולא להוריש על פי דין.

כיצד יחולק העיזבון?

- א. אשר בטלה הצוואה, קמה הירושה על פי דין, ולכן ילדיו יירשוהו ולא הוריו.
- ב. לא ניתן להתעלם מרצונו הברור של המת לאור העיקרון של "מצווה לקיים את רצון המת", ולכן הוריו הם שיירשוהו.
- ג. לאור הוראות חוק הירושה המתנגשות עם הוראות הצוואה יש ליתן מחצית מהירושה להוריו ומחצית אחרת לילדיו.
- ד. נדרשת התערבותו של האפוטרופוס הכללי לשם הכרעה בעניין.

התשובה הנכונה היא א'

סעיף 2 לחוק הירושה

היורשים

2. היורשים הם יורשים על פי דין או זוכים על פי צוואה; הירושה היא על פי דין זולת במידה שהיא על פי צוואה.

יישום-

השאלה היא טריקית- חשוב בשאלות לשכה **לשים לב מה שואלים אותנו**.

השאלה אינה דנה בסוגית תקפות הצוואה, **אלא כיצד יחולק העזבון במצב שאין צוואה**.

בנתוני השאלה בית המשפט קבע כי הצוואה פגומה באופן שמחייב את ביטולה. ובמצב שצוואה מבוטלת המשמעות היא שאין צוואה, ומשכך פונים לברירת המחדל- צוואה ע"פ דין.

העזבון יחולק לפי סעיף 2 לחוק הירושה- יורשים על פי דין, הילדים הם היורשים עפ"י דין ולכן משבטלה הצוואה, ילדיו ירשו אותו.

9. יורם מחזיק בקומץ של מניות בחברה ציבורית (להלן: "החברה האם") שמחזיקה ב-80% ממניותיה של חברה פרטית (להלן: "החברה הבת"), וזו האחרונה מחזיקה ב-50% ממניותיה של חברה פרטית נוספת (להלן: "החברה הנכדה"). יורם אינו בטוח כי בוצעה פעולה שלא כדין בחברה הנכדה. לפיכך, טרם שיגיש בקשה לאישור תביעה נגזרת, הוא מעוניין להגיש בקשה לגילוי מסמכים כדי לברר אם קיימת בנסיבות העניין עילה להגשת תביעה נגזרת.

מה הדין?

א. יורם לא רשאי להגיש לבית המשפט בקשה לגילוי מסמכים עובר להגשת בקשה לאישור תביעה נגזרת, שכן קודם לכן הוא חייב לפנות לשלוש החברות בבקשה לגילוי מסמכים.

ב. יורם רשאי להגיש לבית המשפט בקשה לגילוי מסמכים עובר להגשת בקשה לאישור תביעה נגזרת, ויהיה רשאי לבקש בה לקבל מסמכים מהחברה האם בלבד.

ג. יורם רשאי להגיש לבית המשפט בקשה לגילוי מסמכים עובר להגשת בקשה לאישור תביעה נגזרת, ויהיה רשאי לבקש בה לקבל מסמכים משלוש החברות (אם, בת ונכדה).

ד. יורם לא רשאי להגיש לבית המשפט בקשה לגילוי מסמכים בטרם הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור תביעה נגזרת.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 198א לחוק החברות, התשנ"ט – 1999

רע"א 2903/13 אינטרקולוני נ' שקדי

בקשה לגילוי מסמכים (תיקון מס' 16) תשע"א-2011

198א. (א) מי שרשאי להגיש תביעה נגזרת לפי סעיף 197, רשאי לבקש מבית המשפט, לפני הגשת הבקשה לאישור התביעה או לאחר הגשתה, כי יורה לחברה לגלות מסמכים הנוגעים להליך אישור התביעה הנגזרת.

(ב) בית המשפט רשאי לאשר בקשה כאמור בסעיף קטן (א) אם שוכנע כי המבקש העמיד תשתית ראייתית ראשונית לגבי קיומם של התנאים לאישור התביעה הנגזרת המנויים בסעיף 198(א).

הזכות להגיש תביעה נגזרת

197. תובע רשאי להגיש תביעה נגזרת באישור בית המשפט לפי הוראות סעיף 198, אם התקיים אחד מאלה:

- (1) הפעולה שננקטה או ההחלטה שנתקבלה לפי סעיף 195(1) לא השמיטה, לדעתנו, את עילת התביעה;
(2) החברה דחתה את דרישת התובע כאמור בסעיף 195(2);
(3) החברה הודיעה לתובע כי החליטה להגיש תביעה, כאמור בסעיף 195(3), אך התביעה לא הוגשה בתוך שבעים וחמישה ימים מיום ההודעה;
(4) החברה לא השיבה לדרישה בהתאם להוראות סעיף 196;
(תיקון מס' 16) תשע"א-2011
(5) התובע פטור מהגשת דרישה לחברה לפי הוראות סעיף 194(ד).

רע"א 2903/13 אינטרקולוני נ' שקדי

"...חברה א' מחזיקה בחברה ב'; חברה ב' מחזיקה בחברה ג'. האם באפשרותו של בעל מניות בחברה א' להגיש תביעה נגזרת בגין החלטה או פעולה של חברה ג'? האם באפשרותו לבקש גילוי מסמכים מכל אחת מהחברות בשרשרת ההחזקה עוד קודם להגשת התביעה הנגזרת?"
..."מכלול הטעמים מביא למסקנה כי כוונת הדין הכללית תומכת באפשרות של תביעה נגזרת מרובה. באשר לנסיבות התיק הקונקרטי, מצטרף אני לעמדתה של חברתי כי ככלל בנסיבות בהן מתקיימת שליטה לכל אורך שרשרת ההחזקות – יהא זה צודק ונכון לאפשר הגשת תובענה נגזרת מרובה. אף אני סבור כי אין מדובר בסוף פסוק, וכי ייתכן שגם בנסיבות אחרות – למשל: כאשר ישנם אלמנטים בולטים של שיתוף בין חברת-האם לחברות המוחזקות – יהא זה צודק ונכון להגיש תביעה נגזרת מרובה, אף בהעדר שליטה או בשליטה חלקית".

יישום-

לפי סעיף 194(א) לחוק החברות- כל בעל מניות ודירקטור בחברה רשאים להגיש תביעה נגזרת
לפי הפסיקה- "תביעה נגזרת מרובה"- בית המשפט רשאי להתיר לבעל מניות בחברה להגיש תביעה נגזרת בשם חברה בת או נכדה גם אם אין לו מניות בהן, וכן יכול לבקש גילוי מסמכים גם ללא צורך בדרישות נוספות.
לפי סעיף 198 א לחוק החברות- בקשה לגילוי מסמכים- מי שרשאי להגיש תביעה נגזרת, רשאי לבקשה גילוי מסמכים. המועד להגשת בקשה לגילוי יכול להיות לפני או אחרי הגשת בקשה לאישור תביעה נגזרת.

10. יורם העמיד למכירה מגרש שבבעלותו. בני פנה ראשון ליורם בקשר לנ"ל, ובין השניים נחתם הסכם לרכישת המגרש שבמסגרתו נקבע, בין היתר, כי מלוא התמורה בגין המגרש תשולם בתוך 6 חודשים ממועד חתימת ההסכם, עם שובו של בני מחו"ל. בני לא דאג לרישום הערת אזהרה לטובתו ביחס למגרש הגם שרשאי היה לעשות כן. בזמן שהותו של בני בחו"ל פונה עוזי ליורם ומבקש לרכוש את אותו המגרש. השניים חותמים על הסכם מכר בקשר למגרש, עוזי משלם את מלוא התמורה, רושם לטובתו הערת אזהרה ביחס למגרש ותופס בו חזקה. עוזי לא יודע דבר על הסכם המכר שנכרת בין יורם לבני בקשר למגרש.

מה הדין?

- א. זכותו של בני עדיפה היות שהוא היה הראשון שחתם עם יורם על הסכם לרכישת המגרש.
ב. זכותו של עוזי עדיפה היות ששילם את התמורה בגין המגרש, פעל בתום לב ונרשמה לטובתו הערת אזהרה.
ג. זכותו של בני עדיפה היות שיורם נהג כלפיו שלא בתום לב.
ד. עוזי עדיפה היות ששילם זה מכבר את מלוא התמורה בגין זכותו של המגרש ואילו בני לא.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיף 9 לחוק המקרקעין, התשכ"ט – 1969

ע"א 2643/97 שלמה גנז נד בריטיש וקולוניאל חברה בע"מ

עסקאות נוגדות

9. התחייב אדם לעשות עסקה במקרקעין ולפני שנגמרה העסקה ברישום חזר והתחייב כלפי אדם אחר לעסקה נוגדת, זכותו של בעל העסקה הראשונה עדיפה, **אך אם השני פעל בתום-לב ובתמורה והעסקה לטובתו נרשמה בעודו בתום-לב - זכותו עדיפה.**

ע"א 2643/97 שלמה גנז נד בריטיש וקולוניאל חברה בע"מ

הראשון בזמן לא רשם לטובתו הערת אזהרה ובכך גרם "לתאונה משפטית". בעסקאות נוגדות השני בזמן יגבר אם הראשון בזמן לא רשם לטובתו הערת אזהרה בתוך זמן סביר ובכך גרם "לתאונה משפטית" והכשיל את השני בזמן מלדעת על קיומה של עסקה נוגדת. חובת ההוכחה במקרה זה היא על הקונה השני בזמן להוכיח שהראשון לא רשם את ההערה ובכך הכשיל אותו בעסקה.

יישום-

עסקאות נוגדות במקרקעין-

- **בני-** הוא הראשון בזמן
- **עוזי-** הוא השני בזמן

כדי שעוזי יגבר על בני הוא צריך לעמוד בתנאיו של סעיף 9 לחוק המקרקעין. **מנתוני השאלה** עולה כי עסקתו של עוזי נעשתה **בתו"ל** שהרי לא ידע על העסקה עם בני, **ושילם מלוא התמורה**, ואף **רשם הערת אזהרה לטובתו**. **כחלק מתנאיו של סעיף 9- השני בזמן יגבר כאשר פעל בתום לב+בתמורה + בוצע רישום של העסקה בינו לבין המוכר בעודו תם לב.** **יחד עם זאת, בהתבסס על הפסיקה-** זכותו של עוזי תהיה עדיפה גם אם היא לא הסתיימה ברישום אם יוכיח שבני גרם לתאונה משפטית בכך שלא רשם לטובתו הערת אזהרה. עוזי יכול להוכיח זאת בטענה שבדק את הטאבו לפני וכתוצאה מאי רישום הערת אזהרה על הנכס- רשם הערת אזהרה לטובתו. **לאור האמור לעיל, זכותו של עוזי עדיפה היות ששילם את התמורה, פעל בתום לב ונרשמה לטובתו הערת אזהרה.**

11. היקף נזקו של נפגע העבירה הוא גדול מזה אשר קבוע בחוק העונשין כפיצוי המקסימלי לנפגע העבירה.

מה הדין?

- א. אין לפסוק לנפגע העבירה פיצויים בגדרי ההליך הפלילי. אם יחפוץ בכך עליו לתבוע את נזקו במסגרת הליך אזרחי.
- ב. **אין בכך כדי למנוע את פסיקת הפיצויים לנפגע העבירה בגדרי ההליך הפלילי.**
- ג. יש להמתין עם פסיקת הפיצויים בגדרי ההליך הפלילי עד לפסיקת הפיצויים במסגרת ההליך האזרחי.
- ד. אין בכך כדי למנוע את פסיקת הפיצויים לנפגע העבירה בגדרי ההליך הפלילי אם הוא מתחייב שלא לתבוע את נזקו במסגרת הליך אזרחי.

פיצוי [יא/40] (תיקון מס' 14) תשמ"ב-1982 (תיקון מס' 23) תשמ"ח-1988 (תיקון מס' 78) תשס"ד-2004 צו תש"ע-2010

77. (א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, **לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.**

(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.

(ג) לענין גביה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שיש בצדו חובת פיצויים, ייזקף תחילה על חשבון הפיצויים.

(תיקון מס' 114) תשע"ב-2012

(ד) הורה בית משפט כי פיצוי שהנאשם חויב בו לפי סעיף זה ישולם לשיעורין, והנאשם לא שילם את אחד התשלומים במועדו, תעמוד יתרת החוב לפירעון מיידי.

ע"א 6485/18 מד"י נ' פלוני

"...עוד צוין כי "פסיקת הפיצויים על פי סעיף 77 לחוק העונשין, הינה בעלת אופי ראשוני, כמעין עזרה ראשונה לנפגע העבירה... בנוסף, אין נדרש מנפגע העבירה להוכיח את נזקו, כפי המקובל בתביעת נזיקין, המוגשת לערכאה האזרחית המתאימה" (שם, פסקה 3 לפסק דינו של השופט שהם).

"...הפיצוי לפי סעיף 77 לחוק העונשין, התשל"ז-1977) להלן: חוק העונשין) אינו תחליף לסעד האזרחי. המדובר בסעדים המשלימים זה את זה, על מנת להבטיח כי נפגע העבירה יזכה לסעד ראשוני המעניק ביטוי להיקף הנזקים שנגרמו לו כבר בתום ההליך הפלילי. בהתאם לכך, אף לאחר שבית המשפט המחוזי יפסוק פיצוי למתלונן אין בכך כדי לפגוע בזכותו להגיש תביעה אזרחית בגין הנזקים שנגרמו לו (סעיף 88 לחוק 5העונשין; ראו גם: ע"פ 17/105 זיתוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 לחוות דעתי (26.12.2017))."

יישום-

שאלה קלאסית שמצריכה קריאת חלופות כדי להבין מה הסוגיה הנשאלת.

בנתוני השאלה מדובר בנזק שנגרם לאדם שהוא נפגע העבירה, כלומר שכנגד הפוגע מתנהל הליך פלילי.

בקייס נתנו לנו עובדה כי הפיצוי שנפגע העבירה יכול לקבל בהליך האזרחי לאור היקף נזקו הוא גדול יותר מהפיצוי המקסימלי שהוא יכול לקבל בגדרי ההליך הפלילי.

דרך החלופות ניתן להבין שהסוגיה הנשאלת היא האם נפגע העבירה רשאי לקבל פיצוי בהליך הפלילי וגם בהליך האזרחי.

לפי הפסיקה- הפיצוי שנתן לקבל בגדרי ההליך הפלילי לפי סעיף 77 לחוק העונשין לא מהווה תחליף לסעד אזרחי שכן הוא מוגדר כמעין עזרה ראשונה לנפגע העבירה.

מדובר בסעדים משלימים שנועדו להבטיח שנפגע העבירה יקבל את הפיצוי המגיע לו לאור היקף הנזק שנגרם לו.

לאור האמור, נפגע העבירה רשאי לקבל פיצוי שייפסק בגדרי ההליך הפלילי ובנוסף לתבוע בהליך אזרחי את הפוגע ולקבל פיצוי שישלים את המגיע לו לאור היקף הנזק.

12. בעלי המניות בחברה סברו שענייניה מתנהלים באופן שמקפח את זכויותיהם, ופנו לבית המשפט בבקשה שייתן להם סעד.

מה הדין?

א. לבית המשפט מוקנית גמישות רבה בהענקת סעדים למניעת קיפוח והתאמתם לנסיבות המקרה הקונקרטי המונח לפניו, אך הוא אינו מוסמך להביא לפירוק החברה.

ב. **לבית המשפט מוקנית גמישות רבה בהענקת סעדים למניעת קיפוח והתאמתם לנסיבות המקרה הקונקרטי המונח לפניו, לרבות להביא לפירוק החברה.**

ג. לבית המשפט מוקנית גמישות רבה בהענקת סעדים למניעת קיפוח והתאמתם לנסיבות המקרה הקונקרטי המונח לפניו, ועליו להעדיף פתרון של פירוק החברה על פני כל פתרון אחר זולת אם יגרום סעד זה לפגיעה לא מידתית במי מן הצדדים.

ד. לבית המשפט מוקנית הסמכות להעניק סעדים שעניינם פיצוי מי שנפגע מן הקיפוח, אך אין לו סמכות להתערב באופן ניהול החברה מכאן ולהבא.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיף 191 לחוק החברות, התשנ"ט 1999

רע"א 7653/19 ליאור פריבאי נ' ליאן וינמן

הזכות במקרה של קיפוח

191. (א) התנהל ענין מענייניה של חברה בדרך שיש בה משום קיפוח של בעלי המניות שלה, כולם או חלקם, או שיש חשש מהותי שיתנהל בדרך זו, רשאי בית המשפט, לפי בקשת בעל מניה, **לתת הוראות הנראות לו לשם הסרתו של הקיפוח או מניעתו**, ובהן הוראות שלפיהן יתנהלו ענייני החברה בעתיד, או הוראות לבעלי המניות בחברה, לפיהן ירכשו הם או החברה כפוף להוראות סעיף 301, מניות ממניותיה.

(ב) הורה בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א), יובאו בתקנון החברה ובהחלטותיה השינויים המתחייבים מכך, כפי שיקבע בית המשפט, ויראו שינויים אלה כאילו נתקבלו כדין בידי החברה; עותק מן ההחלטה יישלח לרשם החברות, ואם החברה היא חברה ציבורית - לרשות ניירות ערך.

רע"א 7653/19 ליאור פריבאי נ' ליאן וינמן

"... לבית המשפט מוקנית גמישות רבה בהענקת סעד לפי סעיף 191 לחוק החברות, והתאמתו לנסיבות המקרה הקונקרטי המונח לפניו (ע"א 8712/13 אדלר נ' לבנת, פסקאות 75-76 (1.9.2015); ע"א 7798/17 ליטה ניהול נכסים ומימון בע"מ נ' גני באר שבע בע"מ, פסקה 21 (18.4.2019); ע"א 4179/17 יותר סוכנות לביטוח (1989) בע"מ נ' רובין, פסקה 49 (6.12.2018)). ככלל, כאשר מדובר במצב של אובדן אמון בין בעלי המניות, הסעד המתאים הוא סעד של "הפרדת כוחות", אשר עשוי ללבוש צורות שונות ומגוונות, **ובמקרים קיצוניים גם להביא לפירוק החברה** (ע"א 3662/17 פלוני נ' פסגות זיו השקעות ופיתוח, פסקה 23 (1.2.2018))."

יישום-

סמכות ביהמ"ש בקיפוח בעלי מניות- בהתבסס על הפסיקה המובאת, במקרה של קיפוח בעלי מניות לפי סעיף 191, בית המשפט במקרים קיצוניים רשאי להורות גם על פירוק החברה.

13. למשרדו של עו"ד כהן הגיע לקוח חדש העונה לשם מר פדאל. מר פדאל הוא איש עסקים ידוע ומוכר. עו"ד כהן נרגש מעצם פנייתו של מר פדאל למשרדו ומבין את הפוטנציאל הפרסומי הטמון בקבלת לקוח שכזה למשרד. עו"ד כהן מחתים את מר פדאל על הסדר שכר טרחה וכן מסביר למר פדאל כי ייתכן שיעשה שימוש בתמונות משותפות של השניים לטובת פרסום משרדו של עו"ד כהן.

מה הדין?

- א. עו"ד כהן רשאי לפרסם באתר של משרדו תמונות משותפות עם מר פדאל רק אם מדובר בתמונות שצולמו במשרדו של עו"ד כהן ובמסגרת פגישת עבודה.
- ב. עו"ד כהן רשאי לפרסם באתר של משרדו תמונות עבודה משותפות עם מר פדאל רק אם מדובר בתמונות שמטשטשות את זהותו של מר פדאל.
- ג. עו"ד כהן אינו רשאי לפרסם תמונות משותפות עם מר פדאל היות שלא הסביר למר פדאל כי הוא רשאי לסרב לפרסום כאמור ולאחר מכן החתים את מר פדאל על הסכמתו המפורשת לכך.
- ד. עו"ד כהן אינו רשאי לפרסם תמונות משותפות עם מר פדאל היות שהסדר שכר הטרחה לא לקח בחשבון את הרווח שמפיק עו"ד כהן מפרסום תמונות משותפות עם מר פדאל באתר משרדו.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 3 לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א – 2001

פרסומת מותרת

3. (א) פרסומת באמצעים המפורטים להלן בלבד מותרת לעורך דין:
(1) ...

(19) פרטים נוספים המותרים לפי סעיפים קטנים (ג) עד (יב).
(ג) ...

(ד) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם סרטונים, לרבות ראיונות וסרטוני תדמית, **תמונות** ואיורים גרפיים, ובלבד שמתקיימים התנאים האלה:
(1) יש להם קשר לשירות המקצועית שאותו מבקש עורך הדין להציע;
(2) אין בהם כדי ליצור רושם מטעה;
(3) אין בהם כדי לגרום, במישרין או בעקיפין, לזלזול בעורך דין אחר;
(4) אין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע.

(ה) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם תמונות שבהן הוא מופיע עם לקוחותיו וכן של עובדי משרדו אם אלו הצהירו בכתב כי הבינו שהם חופשיים לסרב לכך וכי מתן שירותיו של עורך הדין לא הותנה בפרסום שמם וכל עוד ההסכמה תקפה; הסכמת הלקוח או עובד המשרד תבטא את הבנתו לפרטי הפרסום ובכלל זה היכן תתפרסם התמונה ולמשך כמה זמן.
(ו) ...

יישום-

על עורך הדין לעמוד בדרישות סעיף קטן (ה) לעניין פרסום תמונות עו"ד עם לקוח :

- הצהרה בכתב המסביר את האפשרות לסרב, וכי השירות אינו מותנה בפרסום, הסכמה בהבנה מלאה של הלקוח
- הוסבר ללקוח מיקום הפרסום וכמה זמן.

בעניינינו- עו"ד כהן לא החתים את מר פאדל על הצהרה הכוללת את ההסבר בדבר אפשרות לסרב, לא החתים אותו על הסכמה מפורשת ולכן, אין הוא יכול לבצע שימוש פרסומי בתמונה כזו.

14. עורך דין החליט לפרסם באתר האינטרנט של חברו, שעוסק בתחום התיווך, מאמר משפטי וכן סרטון מקצועי הנוגע לפעילות משרדו.

מה הדין?

- א. עורך דין אינו רשאי לפרסם מאמר משפטי וסרטון מקצועי באתר של צד ג'.
- ב. עורך דין אינו רשאי לפרסם מאמר משפטי וסרטון מקצועי באתר שעוסק בתחום התיווך ולא בתחום המשפט.
- ג. עורך דין רשאי לפרסם מאמר משפטי וסרטון מקצועי באתר שעוסק בתחום התיווך רק אם קיבל מראש את אישור ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין.
- ד. עורך דין רשאי לפרסם מאמר משפטי וסרטון מקצועי באתר שעוסק בתחום התיווך, ובלבד שהפרסום לגביו ובעניין משרדו עומד בכללי הפרסומת החלים על עורכי דין.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 3 לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א – 2001

פרסומת מותרת

3. (א) פרסומת באמצעים המפורטים להלן בלבד מותרת לעורך דין:
 - (1) בעיתונות כתובה, במגזינים וכתבי עת שאין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע; ככל האפשר, הפרסומת לא תהיה בסמיכות לפרסומים אחרים שיש בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע;
 - (2) במדריכי טלפון;
 - (3) בספרי מען;
 - (4) במדריכים מקצועיים מסווגים;
 - (5) באתרי אינטרנט, ברשתות חברתיות ובשומונים ייעודיים לעורכי דין; למעט –
 - (א) ..
 - (ד) ..
 - (6) בנייר המכתבים המשרדי שלו ובכל מסמך אחר היוצא ממשרדו;
 - (7) בשלט משרדו, ובלבד ששלט כאמור יהיה על קיר הכניסה למשרד או בכניסה לבניין המשרד, ושגודלו וצורתו יהיו סבירים.
- (ב) פרסומת יכול שתכלול פרטים כמפורט להלן בלבד:
 - (1) ...
 - (15) ספרים, מאמרים ועבודות מחקר בתחום המשפטי שחיבר עורך הדין;
 - (16) ...
 - (ג) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א)(1) עד (3), רשאי עורך דין לפרסם מודעת פרסומת אחת באותו גיליון, אשר לא תעלה על רבע עמוד.
 - (ד) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם סרטונים, לרבות ראיונות וסרטוני תדמית, תמונות ואיורים גרפיים, ובלבד שמתקיימים התנאים האלה:
 - (1) יש להם קשר לשירות המקצועית שאותו מבקש עורך הדין להציע;
 - (2) אין בהם כדי ליצור רושם מטעה;
 - (3) אין בהם כדי לגרום, במישרין או בעקיפין, לזלזול בעורך דין אחר;

(4) אין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע.

(ה) ...

ישום-

מאמרים וסרטונים משפטיים של עורך דין ניתנים לפרסום באתר אינטרנט של צד ג', על עורך הדין לעמוד בכללים החלים עליו מתוקף כללי לשכת עורכי הדין.

15. עורך דין החליט לתרום כסף לטובת הוצאת חוברת לכבוד חג הפסח בתמורה לחסות שתופיע על גבי חצי עמוד בחוברת, שבה יוזכר שמו ומשרדו לרבות פרטי ההתקשרות.

מה הדין?

- א. עורך הדין רשאי לעשות כן היות ששילם על חסות זו באמצעות תרומה כספית.
- ב. עורך הדין רשאי לעשות כן היות שאין מניעה לפרסם בחוברת חסות שמאזכרת את שמו ומשרדו וכן את פרטי ההתקשרות.
- ג. עורך הדין אינו רשאי לעשות כן היות שהחסות שבה יוזכר שמו של עורך הדין, משרדו ופרטי ההתקשרות עימו עולה על רבע עמוד בחוברת.
- ד. עורך הדין אינו רשאי לעשות כן היות שהפרסום בדבר המימון (מתן חסות) אינו עוסק בהצעת שירות משפטי.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 3 לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א – 2001

בשלב ההשגות- התקבלה חלופה ג' כנכונה

חלופה ג' גם היא נכונה, ולא סותרת את חלופה ד'.

חלופה ד' נכונה- לפי סעיף 3(א)(1)- הפרסום בחוברת לחג הפסח אינו עוסק בשירות משפטי.

יחד עם זאת, לפי סעיף 3(ג)- לעורך דין מותר לפרסם מודעת פרסומת אחת באותו גליון אשר לא תעלה על רבע עמוד, לכן גם אם אותו פרסום בחוברת היה עוסק בהצעת שירות משפטי, עדיין היה מדובר בפרסומת אסורה משום שהיא הייתה עולה על רבע עמוד.

פרסומת מותרת

3. (א) פרסומת באמצעים המפורטים להלן בלבד מותרת לעורך דין:

(1) בעיתונות כתובה, במגזינים וכתבי עת שאין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע; ככל האפשר, הפרסומת לא תהיה בסמיכות לפרסומים אחרים שיש בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע;

(2) במדריכי טלפון;

(3) בספרי מען;

(4) במדריכים מקצועיים מסווגים;

(5)

(19) פרטים נוספים המותרים לפי סעיפים קטנים (ג) עד (יב).

(ג) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א)(1) עד (3), רשאי עורך דין לפרסם מודעת פרסומת אחת באותו גליון, אשר לא תעלה על רבע עמוד.

יישום

לפי סעיף 3(א)(1) לעורך הדין אסור לפרסם את הפרסומת בחוברת, מאחר שהפרסום בדבר מימון אינו עוסק בהצעת שירות משפטי

ולפי סעיף (ג) אינו יכול לפרסם את המודעה מעל לרבע עמוד.

לאור העובדה כי עו"ד פעל בניגוד ל2 סעיפי החוק הנ"ל קיבלה הוועדה את 2 החלופות כנכונות. (אין איסור אחד גובר על

משהנו)

16. עו"ד שמעוני העניק ליורם במשך שנים שירותים משפטיים שכוללים ייעוץ וייצוג בקשר לעסקיו. עו"ד שמעוני בקיא בכל הנתונים שנוגעים לעסקיו של יורם. לימים החליף יורם עורך דין כך שאינו מיוצג עוד על ידי עו"ד שמעוני. יורם החליט להתגרש מאשתו בחלוף שנה מאז שהחליף את עו"ד שמעוני. אשתו של יורם פונה לעו"ד שמעוני ומבקשת ממנו לייצגה במסגרת הליך גירושין שמתנהל מול יורם. עו"ד שמעוני קיבל על עצמו את הייצוג.

מה הדין?

א. עו"ד שמעוני מנוע מלייצג את אשתו של יורם בהליך הגירושין רק אם קיים בוודאות ניגוד עניינים בייצוג, אך לא במקרה שבו קיים חשש לניגוד עניינים.

ב. עו"ד שמעוני רשאי לייצג את אשתו של יורם בהליך הגירושין היות שיורם כבר לא מיוצג על ידי עו"ד שמעוני.

ג. עו"ד שמעוני מנוע מלייצג את אשתו של יורם בהליך הגירושין בשל חשש לניגוד עניינים וחשיפתו של עו"ד שמעוני למידע ומסמכים שרלוונטיים להליך הגירושין.

ד. עו"ד שמעוני רשאי לייצג את אשתו של יורם בהליך הגירושין היות שהשירות שנתן ליורם נגע לעסקיו בלבד ולא לענייני משפחה.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 16 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו - 1986

איסור על טיפול נגד לקוח

16. (א) עורך דין לא יטפל נגד לקוח –

(1) בענין או בקשר לענין שטיפל בו למען אותו לקוח ;

(2) בענין אליו יש זיקה של ממש למידע שקיבל עורך הדין מאותו לקוח או מטעמו.

(ב) הוועד המחוזי, או מי שהוא הסמיכו לכך, רשאי להחליט, לפי פניית עורך דין, כי מתן חוות דעת או קיום התייעצות גרידא, או פעולה במקרה פלוני, לא היה בהם משום טיפול בענין למען לקוח, או כי מידע מסויים אין לו זיקה של ממש לענין, או כי אין במידע שהתקבל כדי למנוע מעורך הדין לטפל בענין, ובלבד שהחלטה כאמור תינתן לפני שעורך הדין יקבל על עצמו את הטיפול בענין האמור.

יישום-

ענייני הגירושין עלולים להוות עניין שיש לעורך הדין שמעוני זיקה של ממש למידע שקיבל מלקוחו לשעבר יהורם. זאת ניתן ללמוד מנתוני השאלה, נתון כי מדובר בלקוח שקיבל ייעוץ לאורך זמן ממושך ונתון כי בקיא בכל הנתונים הנוגעים לעסקיו של מר יורם, משכך לא יטפל עורך הדין בתיק הגירושין ולא ייקח את התיק של אשתו לייצוג לאור העובדה כי יש לעורך הדין זיקה למידע רלוונטי מיוורם.

17. שרון הגישה תביעה בגין נפילתה מאופנוע ים במהלך שיט בים נגד מפעיל אופנוע הים, חברת הביטוח שלו והמדינה (משרד התחבורה). במהלך ההליך הושג הסדר פשרה שקיבל תוקף של פסק דין עם מפעיל אופנוע הים וחברת הביטוח שלו. המדינה החליטה שלא לקחת חלק בפשרה. שרון החליטה להמשיך בתביעה נגד המדינה והבהירה כי התביעה נגד המדינה תעסוק בשיעור חבות המדינה בלבד, ושרון התחייבה לנכות מהחבות את חלקם של מפעיל אופנוע הים וחברת הביטוח שלו. המדינה מצידה החליטה לשלוח הודעות צד ג' נגד מפעיל אופנוע הים וחברת הביטוח שלו.

מה הדין?

- א. למדינה זכות להשתתפות נגד הנתבעים האחרים היות שלא הייתה צד לפשרה שהושגה.
- ב. למדינה זכות להשתתפות נגד הנתבעים האחרים היות שהתביעה המשיכה להתנהל ואלה ממילא נתבעו למן תחילת ההליך.
- ג. למדינה אין זכות להשתתפות נגד הנתבעים האחרים, שכן היא נתבעת אך בגין חלקה היחסי בחבות העוולה.
- ד. למדינה אין זכות להשתתפות מהנתבעים האחרים היות שבחרה שלא לקחת חלק בהסכם הפשרה.

התשובה הנוכחית היא ג'

סעיף 84 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש)

סעיף 56 לחוק החוזים (חלק כללי)

רע"א 7848/18 מדינת ישראל (מש' התחבורה – רשות הספנות ונמלים) נ' פלונית

שיפוי בין מעוולים

84. (א) כל מעוול החב על הנזק רשאי להיפרע דמי השתתפות מכל מעוול אחר החב, או שאילו נתבע היה חב, על אותו נזק, אם כמעוול יחד ואם באופן אחר, אלא ששום אדם לא יהא זכאי להיפרע דמי השתתפות לפי סעיף קטן זה ממי שזכאי לשיפוי ממנו בשל החבות שבגללה נתבעת ההשתתפות.

(ב) בהליכים על השתתפות לפי סעיף זה יהיו דמי ההשתתפות בסכום שיקבע בית המשפט על פי הצדק והיושר בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק; בית המשפט מוסמך לפטור אדם מחובת השתתפות או להורות שהשתתפותו של אדם תהא כדי שיפוי מלא.

נטל החיוב בין החייבים

56. (א) שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם נושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.

(ב) חייב שנתן לנושה לקיום החיוב יותר מכפי חלקו בנטל החיוב, זכאי לחזור על החיוב השני ולהיפרע ממנו לפי חלקיהם.

(ג) היו יותר משני חייבים ואין אפשרות סבירה לחזור ולהיפרע מאחד מהם, ישאו בחלקו הנותרים, לפי חלקיהם.

(ד) בוטל חיובו של חייב אחד כאמור בסעיף 55(ב) והביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו, אין לשני זכות לחזור עליו; הופטר חייב אחד כאמור בסעיף 55(ג) ואין בהפטר כדי לפטור את השני, אין בהפטר גם כדי לפגוע בזכות לחזור עליו לפי סעיף זה.

רע"א 7848/18 מדינת ישראל (מש' התחבורה – רשות הספנות ונמלים) נ' פלונית

בית המשפט הכריע בשאלה אם מקום בו התובע הגיע להסכם פשרה עם מקצת הנתבעים, יכול נתבע שלא היה חלק מהפשרה להגיש הודעה לצד שלישי נגד אותם נתבעים שהתפשרו, וזאת כשהניזוק התחייב לנכות מתביעתו נגדו את חלקם היחסי של המעוולים שהתפשרו בחלוקה הפנימית בין המעוולים. הוחלט כי לא יוכל הנתבע לעיל להגיש הודעת צד ג' כאמור.

יישום-

בנתוני השאלה הושג הסדר פשרה עם מפעיל האופנוע וחברת הביטוח, ההסדר קיבל תוקף של פסק דין. לאור החלטתה של המדינה שלא לקחת חלק בהסדר הוגשה נגדה תביעה על ידי שרון בגין חבות הנזק, שרון התחייבה לנכות חלקם של מפעיל האופנוע וחברת הביטוח מחבות המדינה. לאור האמור, ולפי הפסיקה לעיל, המדינה אינה יכולה לשלוח הודעות צד ג' לאחר שאותו צד ג' כבר הוחלט לגביו סכום חבותו ושרון התחייבה בפני המדינה לנכות מתביעתה את חלקם היחסי של שאר המעוולים ולכן המדינה אינה זכאית לחזור לחייב השני (המפעיל וחברת הביטוח שלו) ולהיפרע גם מהם.

18. לפני שנים רכש אריאל מגרש בשטח של 2.5 דונם, בסכום של 100 מיליון דולר ארצות הברית, ברחוב הירקון על שפת הים בתל אביב. לאחרונה פרסמה עיריית תל אביב תוכנית שהפקיעה דונם וחצי מתוך המגרש שרכש אריאל לצורך הרחבת כביש הטיילת. עיריית תל אביב סירבה לפצות את אריאל לאחר שצירפה חוות דעת שמאי מקרקעין שאמד את שווי המגרש הנותר, לאחר ההפקעה, בסכום של 125 מיליון דולר ארצות הברית.

האם זכאי אריאל לקבל פיצויים מאת הוועדה המקומית לתכנון ובנייה בתל אביב-יפו?

- א. אריאל אינו זכאי לקבל פיצויים בגין הפקעת חלק ממגרשו, שכן שווי של המגרש לאחר ההפקעה נותר גבוה ב-25% יותר משווי המקורי.
- ב. אריאל זכאי לקבל פיצויים בגין הפקעת חלק ממגרשו אף ששווי לאחר ההפקעה גבוה ב-25% יותר משווי המקורי, שכן עיריית תל אביב הפקיעה מעל 25% משטח המגרש.
- ג. אריאל זכאי לקבל פיצויים בגין הפקעת חלק ממגרשו אף ששווי לאחר ההפקעה גבוה ב-25% יותר משווי המקורי, שכן עיריית תל אביב הפקיעה מעל 40% משטח המגרש.
- ד. עיריית תל אביב לא הייתה זכאית להפקיע את המגרש ל"דרך", שכן יכולה הייתה להרחיב את הכביש על חשבון חוף הים, שהוא שטח ציבורי.

הוועדה הבוחנת כיוונה לחלופה ג'

סעיף 190 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה – 1965

בשלב ההשגות- השאלה נפסלה

הסעיף הנורמטיבי שקובע את הזכאות לפיצויים בגין הפקעה של שטח קרקע שנלקח לצורך הרחבת דרך קיימת או חלק ממנה מוסדר בסעיף 20 לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור) 1993.
חקיקה זו לא צורפה לקובץ החקיקה של הבחינה, ואין זכר לסעיף 20 לפקודת הקרקעות.
זאת ועוד- חוק התכנון ובניה שותק בסוגיה זו ומפנה לפקודת הקרקעות ולכן לא היה ניתן להבין במהלך הבחינה מחוק תכנון ובניה למה מתייחסת ההמרה הקבועה בסעיף 20 לפקודת הקרקעות.

ביצוע ההפקעה (תיקון מס' 92) תש"ע-2010 (תיקון מס' 103 הוראת שעה), תשע"ה-2015

190. (א) במידה שלא נקבעו הוראות מיוחדות בחוק זה, תבוצע ההפקעה על פי פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943, כאילו הורשתה הוועדה המקומית בהודעה ברשומות להשתמש בסמכויות ולמלא את התפקידים של הממשלה או של היועץ המשפטי לממשלה לפי הפקודה האמורה, לענין המקרקעין העומדים להפקעה, הכל בשינויים ובתיאומים אלה:

- (1) סעיף 20 לפקודה האמורה יחול גם על הפקעת מקרקעין לצרכי גנים, שטחי נופש וספורט וכן לבנייני חינוך, תרבות, דת ובריאות, ובכל מקום שמדובר באותו סעיף על "רבע" יבוא "ארבע עשירות"; אולם לא יופקע חלק ממגרש, בתשלום או ללא תשלום, אם כתוצאה מכך יפחת שוויה של יתרת המגרש;
- (2)

הרחבה : על מנת לענות על השאלה נכונה היו צריכים הנבחנים להשיב על 2 שאלות –

א. מהו חישוב הפיצוי ביחס לשווי המקרקעין

ב. מהי הזכות שמקימה לבעל המקרקעין פיצוי

על שאלות אלו היה ניתן לענות באמצעות סעיפים 12 ו-20 לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943 (שלא היו

לנבחנים)

הקובעות כך:

תקנות בענין הערכת הפיצויים פק' 34 לש' 1946

12. בבוא בית המשפט להעריך את הפיצויים שיש לפסוק בעד כל קרקע או זכות או טובת הנאה בקרקע, ינהג לפי התקנות הבאות: -

(א) אין לו לבית המשפט להביא בחשבון את העובדה שהקרקע נרכשה בכפיה;

(ב) בכפוף למותנה לקמן יקובל כשוויה של הקרקע, **אותו הסכום שהיה מתקבל ממכירת הקרקע אילו נמכרה בשוק**

ע"י המוכר מרצונו הטוב:

(תיקון מס' 3) תש"ע-2010

בתנאי שבבוא בית המשפט להעריך פיצויים אלה, יעריכם לפי השווי שימצאנו כשוויה של הקרקע, הזכות או

טובת ההנאה על אותו בסיס, בזמן ששר האוצר פרסם ברשומות את ההודעה על כוונתו לרכוש אותה, ובלי להביא

בחשבון כל השבחה או עבודות שנעשו או נבנו או תעשינה או שתבנינה על אותה קרקע:

פיצויים על קרקע שנלקחה להרחבתן או לסלילתן של דרכים וכו' פק' 34 לש' 1946

20. (1) בסעיף זה –

(א) אזכורי שוויה של כל קרקע בלבד יפורשו כאזכורי הסכום, שהיה מהווה את שוויה של הקרקע (שהתברר בהתאם להוראותיה של פקודה זו), אם לא חוברו אליה שום בנינים, עצים או דברים אחרים;

(ב) המונח "מגרש" פירושו כלל הקרקע שבבעלות אחת המהווה שטח אחד.

(2) מקום שנרכשה כל קרקע לפי פקודה זו כדי להרחיב איזו דרך קיימת או חלק ממנה או כדי להגדיל איזו

דרך קיימת או חלק ממנה או כדי להגדיל איזה מגרש-משחקים או מגרש-נופש, או כדי לסלול איזו דרך חדשה, או

חלק ממנה או להתקין איזה מגרש-משחקים או מגרש-נופש חדשים, יהיו הפיצויים המשתלמים לפי פקודה זו כפופים

לשינויים הבאים, היינו –

(א) מקום ששטח הקרקע שנלקח, והוא נכלל במגרש, אינו עולה על רבע כלל שטחו של המגרש, ואין שום בנינים, עצים

או דברים אחרים מחוברים אל הקרקע שנלקחה, לא ישתלמו פיצויים, ואם מצויים בנינים, עצים או דברים אחרים

כאלה כל שהם מחוברים כן, יופחתו הפיצויים בסכום העולה כדי שוויה של הקרקע בלבד הנכללת בחלק המגרש

שנלקח;

(ב) מקום ששטח קרקע שנלקח, והוא נכלל במגרש, עולה על רבע כלל-שטחו של המגרש, יופחתו הפיצויים בסכום

שמתכונתו **לערך הקרקע בלבד, הנכלל בחלק המגרש שנלקח, היא כמתכונת רבע כלל-שטחו של המגרש לכלל שטח-**

הקרקע, הנכלל בחלק המגרש שנלקח;

(תיקון מס' 3) תש"ע-2010

(ג) למרות הוראותיהן של הפסקאות (א) ו-(ב) שלעיל, מותר לשר האוצר להעניק - לפי ראות עיניו, אם נקבע כדי הנחת דעתו, שהצמצומים שהוטלו בכל אחת מן הפסקות ההן, יגרמו סבל - אותם פיצויים או פיצויים נוספים, שיראה אותם נכונים בהתחשב בכל נסיבות המקרה.

מכאן ניתן להסיק כי חישוב הפיצויים נעשה לפי שווי המגרש במועד ההפקעה ולא לפי שווי המקורי, וזאת גם אם שווי של יתרת המגרש שנותרה לאחר ההפקעה עולה על שווי של המגרש המקורי בעת שבעליו רכש אותו.
סעיף 190(א)(1) לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 קובע כי הסעיף הנ"ל (20 לפקודת הקרקעות) יחול גם על הפרעת מקרקעין לצרכי גנים, שטחי נוף, ספורט.... ובכל מקום שמדובר באותו סעיף על "רבע" יבוא "ארבע עשיריות" – המשמעות היא שהסעיף יחול גם על סלילת דרכים כפי שנתון בשאלה.
ולכן הרף יעלה מרבע (25%) לארבע עשיריות (40%)

19. ספיר רכש מגרש בשטח של 2.5 דונם, בסכום של 100 מיליון דולר ארצות הברית, ברחוב הירקון על שפת הים בתל אביב. במגרש הסמוך למגרשו של ספיר אושרה תוכנית המתירה לבנות עליו מגדל מגורים בן 50 קומות, שיסתיר את כל נוף שנשקף לים התיכון מכל הדירות במגרשו של ספיר. ספיר צירף חוות דעת שמאי מקרקעין שקבעה כי שווי המגרש שבבעלותו פחת ב-50% מהשווי שבו רכש ספיר את המגרש, כלומר שווי המגרש לאחר פרסום התוכנית החדשה הוא 50 מיליון דולר ארצות הברית בלבד.

האם יוכל ספיר לתבוע פיצויים בגין ירידת ערך המגרש שבבעלותו?

- א. ספיר יוכל לתבוע פיצויים מאת הוועדה המקומית לתכנון ובנייה בתל אביב.
- ב. ספיר לא יוכל לתבוע פיצויים מאחר שהסתרה של נוף ים אינה מזכה בפיצוי כלשהו.
- ג. ספיר יוכל לתבוע פיצויי נזיקין מאת בעל המגרש השכן שגרם לירידת ערך המגרש שבבעלותו.
- ד. ספיר לא יוכל לתבוע פיצויים מאחר שלא הופקע שטח כלשהו מהמגרש שבבעלותו.

התשובה הנכונה היא א'

סעיף 197 לחוק התכנון והבניה

תביעת פיצויים (תיקון מס' 20) תשמ"ג-1982 (תיקון מס' 103 הוראת שעה), תשע"ה-2015
197. (א) נפגעו על ידי תכנית, שלא בדרך הפקעה, מקרקעין הנמצאים בתחום התכנית או גובלים עמו, מי שביום תחילתה של התכנית היה בעל המקרקעין או בעל זכות בהם זכאי לפיצויים מהוועדה המקומית, בכפוף לאמור בסעיף 200.

(תיקון מס' 43) תשנ"ה-1995

(ב) התביעה לפיצויים תוגש למשרדי הוועדה המקומית תוך שלוש שנים מיום תחילת תקפה של התכנית; שר הפנים רשאי להאריך את התקופה האמורה, מטעמים מיוחדים שיירשמו, אף אם כבר עברה התקופה.

יישום-

אושרה תכנית המתירה בניה של מגדל בן 50 קומות במקרקעין הגובלים למגרש של ספיר. התכנית פוגעת בספיר כיוון שמביאה לירידת ערך משמעותי.

לפי סעיף 197(ב)- ספיר רשאי להגיש תביעה לפיצויים למשרדי הוועדה המקומית בתל אביב

20. אלעד הוא בעל זכות הבעלות של בית פרטי המצוי בשכונת צהלה בעיר תל אביב, הרשומה בלשכת רישום המקרקעין בתל אביב. ועדת התכנון המקומית תל אביב רשמה הערת אזהרה בדבר צו הריסה למשרד שבנה אלעד מאחורי הבית בשטח המגרש שבבעלותו, לפי חוק התכנון והבנייה התשכ"ה-1965. מאחר שאלעד לא יכול היה עוד לעשות שימוש במשרד שבביתו, החליט אלעד למכור את הבית לרון. רון התנה את רכישת הבית בכך שהבית יירשם בבעלותו בלשכת רישום המקרקעין בתל אביב.

האם רשם המקרקעין בתל אביב ירשום את הבית על שמו של רון?

- א. לא, מאחר שלא ניתן לרשום עסקה הנוגדת את הערת האזהרה שנרשמה לטובת ועדת התכנון.
- ב. לא, אולם ניתן יהיה לרשום הערת אזהרה לטובת רון עד אשר ועדת התכנון תמחק את הערת האזהרה שנרשמה לטובת ועדת התכנון.
- ג. כן, אולם רישום העסקה מותנה בהסכמת ועדת התכנון בהודעה בכתב.
- ד. כן, אף ללא קבלת הסכמת ועדת התכנון.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 127 לחוק המקרקעין התשכ"ט - 1969

תוצאות של הערת אזהרה

127. (א) נרשמה הערת אזהרה וכל עוד לא נמחקה, לא תירשם עסקה הסותרת את תוכן ההערה, אלא בהסכמת הזכאי או לפי צו בית המשפט.
- (ב) נרשמה הערת אזהרה ולאחר מכן הוטל עיקול על המקרקעין או על הזכות במקרקעין נשוא ההערה, או שניתן צו לקבלת נכסים בפשיטת רגל או צו פירוק נגד בעל המקרקעין או בעל הזכות במקרקעין, או שנתמנה כונס נכסים על רכושו, הרי כל עוד לא נמחקה ההערה, לא יהיה בכל אלה כדי לפגוע בזכויות הזכאי הנובעות מההתחייבות נשוא ההערה, ובלבד שטענה לביטול העסקה מחמת פשיטת הרגל או הפירוק שהיתה עומדת אילו בוצעה העסקה במועדה, תעמוד גם נגד ההתחייבות האמורה.
- (ב1) הערת אזהרה שנרשמה כאמור בסעיף 126, אינה טעונה רישום בכל מרשם או פנקס אחר המתנהל על-פי דין.
- (ג) עסקה המקנה חלק ממקרקעין, בבעלות או בחכירה לדורות, לרשות מקומית למטרת דרכים או מדרכות או הרחבתם, המתחייבת מתכנית שאושרה לפי חוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965, לא יראו כעסקה הסותרת הערת אזהרה, ובלבד ששלושים יום לפני רישום העסקה נשלחה הודעה על כך לזכאי על פי הערת האזהרה.

יישום-

על ביתו של אלעד רשומה הערת אזהרה על צו הריסה לטובת ועדת התכנון והבניה (להלן: "הערה תכנונית")

הסוגיה הנשאלת בשאלה זו היא האם ניתן לבצע רישום של זכות הבעלות מאלעד לרון למרות ההערה התכנונית?

אין מניעה בההערות התכנוניות לעשות עסקה- אבל יחד עם זאת העסקאות כפופות להערות. אם מישהו יורש את הנכס/ קונה את הנכס. אז הוא קונה/ יורש ביחד עם ההערה התכנונית

21. אריאל הוא עורך דין עצמאי ושמאי מקרקעין ששמו כלול ברשימת השמאים בבנק לאומי לישראל. אריאל מעוניין לייצג את אבי ברכישת בניין בנק לאומי השוכן ברחוב יפו 31 בירושלים.

האם מותר לעו"ד אריאל לייצג את אבי בעסקה זו?

- א. לעו"ד אריאל אסור לייצג בכל עסקה שבה בנק לאומי הוא צד לעסקה.
- ב. לעו"ד אריאל אסור לייצג בעסקה זו רק במקרה שבו הוא הכין לבנק לאומי חוות דעת שמאית לעניין שווי הבניין הנרכש.
- ג. לעו"ד אריאל אסור לייצג בעסקה זו רק במקרה שבו הוא הכין לאבי חוות דעת שמאית לעניין שווי הבניין הנרכש.
- ד. **מותר לעו"ד אריאל לייצג את אבי בעסקה זו אם הוא לא הכין חוות דעת שמאית לעניין שווי הבניין ולא בנק לאומי ולא לאבי.**

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 60 לחוק לשכת עורכי הדין התשכ"א – 1961

עיסוק אחר

60. (א) עורך דין לא יעסוק בעיסוק אחר בנסיבות שבהן עלול היווצר ניגוד ענינים בין עיסוקו כעורך דין לבין העיסוק האחר.

(ב) בלי לפגוע בכלליות האמור בסעיף קטן (א), תקבע המועצה הארצית, באישור שר המשפטים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, בכללים, נסיבות שיראו אותן כנסיבות שבהן עלול להיווצר ניגוד ענינים כאמור בסעיף קטן (א).

יישום-

לעו"ד אריאל שני עיסוקים : עורך דין, ושמאי.

סעיף 60 לחוק קובע כי בנסיבות בהן עלול להיווצר ניגוד ענינים בין העיסוקים השונים אסור.

א. **איסור טיפול באותו עניין**- עו"ד לא יטפל באותו עניין במסגרת שני עיסוקיו.

ב. **איסור טיפול באותו אדם בנסיבות מסוימות**- עו"ד לא יטפל באותו אדם במסגרת שני עיסוקיו, בנסיבות בהן

מתקיימים או עלולים להתקיים בניהם יחסי כפיפות או תלות.

בענייננו, כל זמן שעורך דין אריאל לא היה זה שהכין את חו"ד השמאית (בכובעו כשמאי), הרי שלא מתעורר ניגוד ענינים ואין מניעה שהוא ייצג את אבי בעסקה.

22. אמיר הפקיד בנאמנות סך של 10 מיליון דולר ארצות הברית בחשבון נאמנות שפתח עו"ד כהן עבורו. אמיר ידוע כאדם שאוהב להסתכן, ובשל כך הוא ביקש בהוראה באימייל מעו"ד כהן לרכוש עבורו את מניית קוביד 19-19, שהיא מניה בדרגת סיכון גבוהה, בסכום של 10 מיליון דולר ארצות הברית. חברת קוביד 19-19 עוסקת במציאת חיסון שיביא מזור נגיף הקורונה.

האם מותר לעו"ד כהן לרכוש מניות של חברת קוביד 19-19 בכל כספי הנאמנות?

- א. אסור לעו"ד לרכוש מניות כלשהן בכספי הנאמנות.
- ב. מותר לעו"ד כהן לרכוש מניות, כולל מניות בסיכון גבוה מאוד (כגון מניות של חברת קוביד 19-19) בכל סכום שיבקש ממנו אמיר.
- ג. על עו"ד כהן להתריע בפני אמיר כי ההימור ברכישת מניות קוביד 19-19 הוא הימור מסוכן מאוד, ואם אמיר ידרוש זאת חרף אזהרתו, על עו"ד כהן לפעול כמבוקש.
- ד. הן בשל סכום הנאמנות הן בשל מסוכנות העסקה, על עו"ד כהן לפעול בהתאם להוראות חוק הנאמנות, כלומר בדרך שיש בה סיכוי סביר לשמירת ערך כספי הנאמנות.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיף 41 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית)

השקעת פקדון

41. (א) עורך דין המקבל כספים בנאמנות, יודיע על כך ללקוחו מיד ויבקש, בסמוך למועד קבלתם, ממי שעבורו הוא מחזיק את הכספים בנאמנות, הוראות מפורטות המתייחסות למסירת הכספים ולהשקעתם.

(ב) קיבל עורך דין כספים בנאמנות ולא נתקבלו, תוך זמן סביר, הוראות בקשר להשקעתם, ישקיע את הכספים באחת מדרכים אלה:

- (1) בהתאם לסעיף 6 לחוק הנאמנות, תשל"ט-1979;
- (2) בהתאם לסעיף 50 לתוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962;
- (3) בדרך אחרת שיש בה סיכוי סביר לשמירת ערך הכספים, לפי הנסיבות הידועות באותה העת.

יישום-

סעיף 41(א) לכללי האתיקה קובע- רישא סעיף נוגע למצב שבו עו"ד מקבל כספים בנאמנות ובסמיכות לכך מקבל הוראות המתייחסות למסירת הכספים והשקעתם, עליו לפעול לפי הוראותיו ללא כל סייג.

23. לאה היא בת יחידה. הוריה נפטרו לפני שנה, ובירשתם ציוו לה את דירת המגורים היחידה שברשותם שבירושלים. להוריה לא הייתה כל דירה אחרת מלבד זו במהלך חייהם. היות שללאה דירת מגורים משל עצמה בתל אביב, שבה היא מתגוררת ב-3 השנים האחרונות, היא החליטה להשכיר את דירת הוריה שבירושלים. למגינת ליבה של לאה, לפני חודש ימים נפטר גם דודה המבוגר, שהחליט להוריש לה ולבנו את דירתו שבחיפה, בחלקים שווים. כיום לאה מעוניינת לעזוב את הארץ, ומשכך היא מעוניינת למכור את כל דירותיה. ראשית, היא מבקשת למכור את דירותיה שבירושלים ובתל אביב, ובעוד שנתיים, לאחר שיסתיים השיפוץ בדירה שבחיפה, היא תמכור גם את חלקה בדירה זו.

על אילו דירות תהיה לאה זכאית לקבל את הפטור ממס על דירת מגורים מזכה?

- א. לאה תקבל פטור ממס על דירותיה שבתל אביב ובירושלים, אך לא על זו שבחיפה.
- ב. לאה תקבל פטור ממס על כל הדירות שבבעלותה.
- ג. לאה לא תהיה זכאית לקבל פטור ממס על אף דירה שבבעלותה.
- ד. לאה תקבל פטור ממס על דירתה שבירושלים, אך לא על דירותיה שבתל אביב ובחיפה.

התשובה הנכונה היא א'

סעיפים 49ב ו-49ג לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה)

פטור לדירת מגורים מזכה (תיקון מס' 8) תש"ס-1980 (תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997

49ב. המוכר דירת מגורים מזכה יהא זכאי לפטור ממס במכירתה אם נתקיים אחד מאלה:

(תיקון מס' 76) תשע"ג-2013

(1) (נמחקה);

(תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 76) תשע"ג-2013 (תיקון מס' 85) תשע"ו-2016

(2) הדירה הנמכרת היא דירתו היחידה של המוכר בישראל ובאזור כהגדרתו בסעיף 16א, והמוכר הוא בעל הזכות בה במשך 18 חודשים לפחות מיום שהיתה לדירת מגורים, ולא מכר, במשך שמונה עשר החודשים שקדמו למכירה האמורה, דירת מגורים אחרת כאמור, בפטור ממס לפי פסקה זו; הוראה זו לא תחול על מכירת חלק בדירה כאמור בסעיף 49ג(3) ועל מכירת דירה שהושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת תשנ"ז (1 בינואר 1997) אם בשל החלק או הדירה האמורים הוחלה החזקה שבסעיף 49ג במכירת דירת מגורים אחרת בפטור ממס לפי פסקה זו;

(3) – (נמחקה);

(4) – (נמחקה);

(5) המכירה היא של דירת מגורים מזכה שקיבל המוכר בירושה, ובלבד שהתקיימו כל אלה:

(א) המוכר הוא בן זוגו של המוריש, או צאצא של המוריש, או בן זוגו של צאצא של המוריש;

(ב) לפני פטירתו היה המוריש בעלה של דירת מגורים אחת בלבד;

(ג) אילו היה המוריש עדיין בחיים ומוכר את דירת המגורים, היה פטור ממס בשל המכירה.

(6) (א) בפסקה זו – ...

חזקת דירת מגורים יחידה (תיקון מס' 8) תש"ס-1980

49ג. לענין סעיף 49ב(2), יראו את הדירה הנמכרת כדירת המגורים היחידה שבבעלות המוכר גם אם יש לו, בנוסף על הדירה הנמכרת, דירת מגורים שנתקיים לגביה אחד מאלה:

(תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 55) תשס"ה-2005 (תיקון מס' 85) תשע"ו-2016

(1) היא נרכשה כתחליף לדירה הנמכרת ב-18 החודשים שקדמו למכירה;

(תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997

(2) היא הושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת תשנ"ז (1 בינואר 1997);

(תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 76) תשע"ג-2013 (תיקון מס' 85) תשע"ו-2016

(3) חלקו של המוכר בבעלותה הוא אינו עולה על שליש ולגבי דירה שהתקבלה בירושה – אינו עולה על מחצית;

(תיקון מס' 76) תשע"ג-2013

(4) היא דירה שהתקבלה בירושה והתקיימו בה תנאי סעיף 49ב(5)(א) ו-(ב).

יישום-

ללא בעלות בדירות כדלקמן:

- דירה בתל אביב- מתגוררת בה ב- 3 שנים האחרונות
- דירה בירושלים- בירושה מהוריה (הדירה הייתה דירתם היחידה של הוריה)
- 50% בעלות בדירה בחיפה- בירושה מדודה

כדי לקבל פטור על דירת מגורים מזכה אנו נדרשים לעמוד בתנאים מצטברים:

1. מדובר בדירה מגורים יחידה שאנחנו בעלים של הדירה לפחות 18 חודשים.
2. במהלך ה-18 חודשים לא השתמשנו בפטור.

הדירות הבאות אינן באות במניין:

1. דירה חלופית (שנרכשה עד 18 חודשים לפני המכירה)
2. דירה נוספת והיא לא בירושה אבל יש לי שם פחות מ- 33%
3. דירה נוספת שיש לי בה עד 50%, שהתקבלה בירושה
4. דירה בירושה שהמוריש היה זכאי לפטור ביום פטירתו
5. דירה נוספת לפי חוק הגנת הדייר

בענינו-

הדירה בירושלים- לפי סעיף 49ב(5) לאה תהיה זכאית לפטור, כיוון שמדובר בדירה שקיבלה בירושה שהמוריש היה זכאי לפטור ביום פטירתו, מנתוני השאלה להוריה לא הייתה כל דירה אחרת מלבד זו במהלך חייהם. כידוע הורשה של דירה אינה מהווה אירוע מס. אך יחד עם זאת כאשר היורש ירצה למכור את הדירה המכירה תהווה אירוע מס.

קיימת אפשרות שהיורש יהיה זכאי לפטור במכירת הדירה שהתקבלה בירושה. כמובן שליוורש יש אפשרות להשתמש גם בפטורים אחרים במידה והוא זכאי להם אך תמיד נבדוק קודם כל את הזכאות לפטור ממכירת דירה שהתקבלה בירושה.

2 שאלות החשובות שנבדוק לפי נתוני השאלה הם:

- א. האם למוריש ביום פטירתו הייתה דירה אחת בלבד – אם התשובה היא לא- לא נוכל לקבל פטור אולי זכאות מפטור אחר
- ב. אילו היה המוריש בחיים האם היה זכאי לפטור כלשהו ממס בגין המכירה- אם התשובה היא שלילית- לא נוכל לקבל פטור זה.

רק אם 2 התשובות הן חיוביות – נשאל את השאלה הבא :

מי זה היורש – קרוב משפחה (בן זוג, וכל צאצאיו ילדים נינים בני זוגם אז נהיה זכאים לפטור יורש נוסף -מוסד ציבורי בהתקיים תנאים ספציפיים

מלבד שני אלו כל יורש אחר המעוניין למכור דירה שקיבל בירושה לא יהיה זכאי לפטור זה.

הדירה בתל אביב- עונה על התנאים לקבלת הפטור לאה מתגוררת בדירה 3 שנים- מכאן שהדירה בבעלותה מעל ל- 18 חודשים. והיא תחשב לדירת מגורים יחידה לאור סעיף 49ג לחוק שכן הדירה בתל אביב היא דירה בירושה שהמוריש היה זכאי לפטור ביום פטירתו, והדירה הנוספת מהדוד היא דירה שבבעלות לאה עד 50%.

הדירה בחיפה- לפי סעיף 49ב(5) בסיפא- "הוראה זו לא תחול על מכירת חלק בדירה כאמור בסעיף 49ג(3)"

49ג(3) חלקו של המוכר בבעלותה הוא אינו עולה על שליש ולגבי דירה שהתקבלה בירושה – אינו עולה על מחצית.

24. גלעד, בעלים של חברת הפקות, ניהל משא ומתן עם יעל על התשלום שתקבל על מילוי תפקידה בסרט חדש שהוא מפיק. לאחר כמה פגישות שבהן הסכימו שניהם על כל התנאים בהסכם, למעט המחיר ותנאי התשלום, גלעד הודיע ליעל: "מבחינתי, המחיר ותנאי התשלום הם כפי שבטיטוה האחרונה שהעברתי לך. יש לך 48 שעות לקבל את ההצעה שלי, אחרת אפנה לשחקנית אחרת". לאחר כמה שעות התקשר גלעד ליעל והודיע לה שהצעתו מבוטלת מכיוון שהוא מצא שחקנית אחרת שהסכימה לתנאים.

מה הדין?

- א. גלעד רשאי לחזור בו מההצעה מכיוון שלא הייתה מסוימות.
- ב. גלעד רשאי לחזור בו מההצעה מכיוון שהודיע ליעל על כך לפני שיעל מסרה הודעת קיבול.
- ג. גלעד רשאי לחזור בו מההצעה מכיוון שלא הייתה מסוימות וטרם נמסרה הודעת קיבול.
- ד. גלעד לא רשאי לחזור בו מההצעה.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 3 לחוק החוזים (חלק כללי)

חזרה מן ההצעה

3. (א) המציע רשאי לחזור בו מן ההצעה בהודעה לניצע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה לניצע לפני שנתן הודעת קיבול.
- (ב) קבע המציע שהצעתו היא ללא חזרה, או שקבע מועד לקיבולה, אין הוא רשאי לחזור בו ממנה לאחר שנמסרה לניצע.

יישום-

חזרה מן ההצעה שנקבע מועד לקיבולה

גלעד קבע מועד לקיבולה של הצעתו (48 שעות) ולכן אין הוא רשאי לחזור בו מהצעתו בטרם יחלפו 48 שעות מרגע שנמסרה ליעל. במקרה שלנו, לאחר מספר שעות גלעד רוצה לבטל הצעתו, אך כאמור, הוא לא יכול ואינו רשאי לחזור בו מהצעתו.

25. גיל וקרן, שותפים ללימודים, שכרו דירה ממשוה בחוזה אחד בתשלום של 4,000 ש"ח לכל חודש למשך שנה, וקרן הסכימה לחתום על שטר חוב בסכום של 6,000 ש"ח כבטוחה להסכם. עוד נכתב בחוזה שכל אחד מהם ישלם מחצית מדמי השכירות בהוראת קבע, אך לא נכתב כי הם שוכרים את הנכס "יחד ולחוד". הוראת הקבע האחרונה של גיל לא כובדה, גם לא לאחר כמה התראות בכתב של משה. לאחר פינוי הדירה במועדה משה תובע את שני השוכרים בגין החוב של מחצית חודש שכירות.

מה הדין?

- א. קרן וגיל לא יידרשו לשלם מכיוון שעניין לנו בעילה שטרית ועל משה היה להגיש תביעה בהתאם לעילה זו.
- ב. קרן וגיל יידרשו לשלם יחד ולחוד.
- ג. רק גיל יידרש לשלם מכיוון שלא נקבע בחוזה כי הוא וקרן חייבים בו יחד ולחוד.
- ד. קרן תשלם מכיוון שהיא חתמה על שטר החוב, אך גיל לא ישלם מכיוון שהוא לא חתם על שטר החוב.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיף 54 לחוק החוזים (חלק כללי)

ריבוי חייבים

54. שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם חייבים יחד ולחוד.

יישום-

גיל וקרן שכרו יחד דירה ממש, אמנם נקבע בחוזה השכירות את אופן התשלום בהוראת קבע, אך אין זה אומר שגיל וקרן לא חייבים בחיוב אחד, וכאשר שניים חייבים בחיוב אחד חזקה שהם חייבים יחד ולחוד. ולכן משה רשאי לתבוע את שניהם על מחצית חודש השכירות שלא שולם.

26. אילן, בעליו של דוכן משקאות, עלה ברכבו מתל אביב לירושלים, ובאחד הסיבובים ראה דוכן תפוחים מאולתר של ענת. כשאילן עצר ושאל את ענת לפשר המחיר הזול, ענתה לו ענת שהיא אספה את כל היבול מהשדה הסמוך, שאמנם אינו שלה ושייד לאחר, אך הקפידה לאסוף רק תפוחים שנמצאו בתוך השדה על האדמה מתחת לעצים. אילן השתכנע ורכש את כל ארגזי התפוחים לשימוש עסקו. משנודע הדבר לבעלת השדה תמר לאחר שנתיים וחצי, היא ביקשה להיפרע מאילן וענת בשל כך.

מה הדין?

- א. ענת תהיה פטורה מכיוון שהתפוחים נשרו, ואילן יהיה פטור מכיוון שקמה לו הגנה של תקנת השוק.
- ב. ענת תהיה פטורה מכיוון שהתפוחים נשרו, ואילן יהיה חייב מכיוון שלא קמה לו הגנה של תקנת השוק.
- ג. ענת ואילן יהיו חייבים בתשלום.
- ד. ענת תהיה חייבת מכיוון שמדובר בגזל, ואילן יהיה פטור מכיוון שקמה לו הגנה של תקנת השוק.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיפים 2 ו-52 לפקודת הנזיקין

הגדרות

2. בפקודה זו –

"הורים" – לרבות הורי הורים והורים חורגים;

"חיה" – לרבות צפרים, דגים, חרקים וזחלים;

"חיית בר" – כל חיה שכנוהג בישראל אין מחזיקים אותה כלואה או בפיקוחו של אדם;

"ילד" – לרבות נכד, ילד חורג, עובר, ילד שלא-מנישואין, או ילד מאומץ; ובהסקת מסקנה בדבר קירבה משפחתית,

הכלולה לפי הוראות פקודה זו בהגדרת הביטויים "הורים" ו"ילד", יראו את הנולד שלא-מנישואין ואת המאומץ כצאצא כשר של אמו ושל הידוע כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין;

"מיטלטלין" – דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין

במחובר;

"מעביד" – מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא

עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר – לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות;

"מקרקעין" – קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים;

"נזק" – אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה ;

"נזק ממון" – הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים ;

"נכס" – מקרקעין או מיטלטלין ;

"נתבע" – לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד ;

"פגיעה" – נגיעה שלא כדין בזכות משפטית ;

"תובע" – לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד ;

"תובענה" – כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה שכנגד ;

"תופש" – אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור – בעל המקרקעין.

גזל

52. גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע, על ידי שהנתבע **לוקח אותם**, מעכב אותם, משמיד אותם, **מוסר אותם לאדם שלישי** או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת.

"הגנה מיוחדת"

53. בתובענה שהוגשה על גזל תהא הגנה לנתבע, אם קנה את המיטלטלין בתום-לב בהתאם לסעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968. " (פקודת הנזיקין [נוסח חדש] - מאגר נבו)

תקנת השוק

34. נמכר נכס נד על ידי מי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר והמכירה היתה במהלך הרגיל של עסקיו, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בממכר אף אם המוכר לא היה בעל הממכר או לא היה זכאי להעבירו כאמור, ובלבד שהקונה קנה וקיבל אותו לחזקתו בתום-לב.

יישום-

ענת גזלה את פירותיה של תמר שלקחה אותם לעצמה, בעוולת הגזל אין דרישה ליסוד נפשי שכן גם אם ענת עשתה זאת בתום לב עדיין היא תהיה חייבת בתשלום.

לעניין אילן גם יהיה חייב בתשלום לאור העובדה שהעביר לשימוש עצמו מטלטלין בידיעה שהזכות להחזיקם שייכת למישהו אחר.

לעניין הגנה מכוח תקנת השוק- בתובענה שבגזל יכולה להיות לנתבע הגנה מכוח תקנת השוק (לפי סעיף 34 לחוק המכר) כי קנה נכס נד על ידי מי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר והמכירה הייתה במהלך הרגיל של עסקיו, ובלבד שקנה וקיבל אותו לחזקתו בתום לב- בעניינינו אילן לא תם לב לאור העובדה שידע כי המטלטלין שייכים לאחר ובכל זאת רכש אותם מענת.

ומשכך תמר רשאית לתבוע את שניהם בגין הגזל ולחייבם בתשלום.

27. שתי חברות כנסת היו חלוקות בדבר המועדים והדרכים להשבה על שאילתות בכנסת בתקופה שלאחר משבר הקורונה (covid-19), לאור הישגותן בתוקף של תקנות שעת חירום הקובעות הוראות מיוחדות בנושאי בריאות החלות גם על חברי כנסת. לאחר שבדקו ומצאו שהנושא לא מוסדר בחוק או במקום אחר, רצונו שהכנסת תקבע סדרי עבודה מתאימים.

מה הדין?

א. הכנסת רשאית לקבוע את סדרי עבודתה.

ב. אין לכנסת סמכות, שכן הנושא לא נמצא בחוק. עניין לנו בסמכות שיורית של הממשלה.

ג. אין לכנסת סמכות מכיוון שהנושא הוא חלק מתקנות שעת חירום. עניין לנו בסמכות שיורית של הממשלה.

ד. יש לכנסת סמכות, ובלבד שהיא קבועה בתקנות שעת חירום.

התשובה הנכונה היא א'

סעיף 19 לחוק יסוד: הכנסת

סדרי העבודה והתקנון

19. הכנסת תקבע סדרי עבודתה; במידה שסדרי העבודה לא נקבעו בחוק תקבעם הכנסת בתקנון; כל עוד לא נקבעו סדרי העבודה כאמור, תנהג הכנסת לפי הנוהג והנהל המקובלים בה.

ישום-

שתי חברות הכנסת היו חלוקות בדבר סדרי עבודתן באשר לדרכים להשבה על שאילתות. שימו לב- בקייס הכניסו נתונים הקשורים לתקנות שעת חירום לאור משבר הקורונה, **כהסבר** מדוע חברות הכנסת היו חלוקות ביניהן- אך נתונים אלו **משמשים כמסיח**, כיוון שלא זו הסוגייה הנשאלת, אלא השאלה היא על כך שהן חלוקות באשר לסדרי עבודתם ומה ניתן לעשות באין הדבר מוסדר בחוק או במקום אחר. **לאור נתוני השאלה הכנסת רשאית לקבוע את סדרי עבודתה.**

28. שירי עברה ניתוח להסרת התוספתן בהרדמה מלאה. לאחר שהתעוררה מהניתוח התגלה כי נגרם לה נזק במעי הגס. ברשומה הרפואית מפורט מהלך הניתוח במלואו. שירי מעוניינת להגיש תביעה נזיקית נגד בית החולים שבו בוצע הניתוח.

על מי מוטל נטל ההוכחה בנסיבות העניין?

א. על שירי להוכיח על פי מאזן ההסתברות כי בית החולים התרשל בביצוע הניתוח.

ב. מאחר ששירי הייתה בהרדמה מלאה, על בית החולים להוכיח על פי מאזן ההסתברות שלא התרשל בביצוע הניתוח.

ג. על שירי להוכיח כי בית החולים התרשל בביצוע הניתוח, אך מאחר שהייתה בהרדמה מלאה בזמן הניתוח, עליה לעמוד בנטל הוכחה מופחת של 30%.

ד. מאחר ששירי הייתה בהרדמה מלאה, על בית החולים להוכיח שלא התרשל בביצוע הניתוח, אולם מאחר שחל הכלל של העברת נטל ההוכחה, על בית החולים לעמוד בנטל הוכחה מופחת של 30%.

התשובה הנכונה היא א'

סעיף 35 לפקודת הנזיקין

רשלנות

35. עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות – הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

יישום-

בהליך אזרחי, על התובע נטל השכנוע לפי מאזן ההסתברויות.

לא היה מקום להתעסק בהעברת נטל השכנוע לבית החולים (מהתובע-הכלל לנתבע-חריג) מאחר ונתון כי אין חוסר ברשומות הרפואיות ומשכך לא נגרם לתובעת (שירי) נזק ראייתי, ולכן נטל השכנוע לא יעבור לבית החולים מכח דוקטרינת הנזק הראייתי.

29. האם בתביעה לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, ניתן להעביר למומחה רפואי שמונה מטעם בית המשפט חוות דעת רפואית שנערכה על ידי מומחה אחר שמונה מטעם בית המשפט?

- א. לא. קיים איסור להציג למומחה רפואי מטעם בית המשפט חוות דעת רפואית שנערכה על ידי מומחה אחר.
- ב. כן. האיסור להציג למומחה רפואי מטעם בית המשפט חוות דעת רפואית אינו חל על חוות דעת שנערכה על ידי מומחה אחר שמונה מטעם בית המשפט.
- ג. כן. ניתן להציג למומחה רפואי מטעם בית המשפט חוות דעת רפואית של מומחה אחר שמונה על ידי בית המשפט, ובלבד שמדובר באותו תחום מומחיות.
- ד. לא. ניתן להציג למומחה רפואי מטעם בית המשפט חוות דעת רפואית רק אם היא נערכה על ידי מומחה מטעם אחד הצדדים.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיפים 8 ו-9 לתקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים)

רע"א 333/89 "שלוח" לברה לביטוח בע"מ נ' שמעון ידידים

המצאת מסמכים למומחה

8. (א) תוך חמישה עשר ימים מיום שהודע לנפגע על מינויו של מומחה, ימציא הנפגע למומחה ולכל בעלי הדין האחרים את כל המסמכים בדבר הטיפול הרפואי שניתן לו ובדבר הבדיקות שנבדק לצורך אותו טיפול, הנוגעים לענין שבמחלוקת, ובלבד שלא יגיש למומחה חוות דעת רפואית.

(ב) תוך ארבעים וחמישה ימים מקבלת המסמכים, רשאי כל בעל דין להמציא למומחה מסמכים כאמור בתקנת משנה (א) אשר הנפגע לא המציאם לו.

סמכותו של מומחה וחובותיו

9. (א) המומחה רשאי לדרוש מהנפגע לעמוד לבדיקה רפואית או אחרת, וכן רשאי הוא לדרוש מכל אדם או מוסד את הרשומות הרפואיות הנוגעות לנפגע לשם עיון והעתיקה.

(ב) המומחה יעניין בכל המסמכים שהוגשו לו ורשאי הוא לדרוש מבעלי הדין מסמכים קיימים שלא הומצאו לו והדרושים לצורך מילוי תפקידו על פי ההחלטה שלפיה התמנה, ובלבד שלא ידרוש ולא יקבל מהם חוות דעת רפואית.

רע"א 333/89 "שלוח" לברה לביטוח בע"מ נ' שמעון ידידים

"...יש להתיר העברת חוות דעת על ידי מומחים שהתמנו על ידי בית המשפט למומחים אחרים מטעם בית המשפט"

יישום-

סעיף 8 מגדיר אילו מסמכים ניתן להמציא למומחה ולבעלי הדין האחרים, חו"ד מומחה מטעם בעל דין לא נכללת באותם המסמכים.

נשים לב!

ברגע שמונה מומחה מטעם ביהמ"ש אסור להמציא לו חו"ד מומחה מטעם הצדדים. הרציונאל- לא לפגוע בשיקול דעתו. אך חו"ד מומחה מטעם ביהמ"ש בהחלט ניתן להמציא למומחה החדש שהתמנה על ידי ביהמ"ש. רציונל אם בית המשפט ראה לנכון לבקש חו"ד נוספת על המומחה שכבר נתן דעתו אין פגיעה בשיקול דעתו.

30. מירי עברה ניתוח בכף רגלה הימנית בשנת 2010. כשבוע לאחר הניתוח היא החלה לסבול מתחושת נימול בכף רגלה הימנית, אך לא פנתה לבירור רפואי לבדוק קשר אפשרי לניתוח. בשנת 2016, במהלך ביקור שגרתי אצל רופא המשפחה, הועלתה האפשרות שתחושת הנימול נגרמה כתוצאה מהניתוח שעברה בכף רגלה, והיא הופנתה לנוירולוג. בשנת 2018 נבדקה מירי על ידי נוירולוג, והוא קבע שתחושת הנימול ברגלה נגרמה עקב הניתוח שעברה בכף רגלה בשנת 2010. בעקבות הממצאים של הנוירולוג הגישה מירי תביעת רשלנות רפואית נגד בית החולים שבו בוצע הניתוח.

מה הדין?

א. **תביעתה של מירי התיישנה בשנת 2017.**

ב. תביעתה של מירי תתיישן בשנת 2023.

ג. תביעתה של מירי תתיישן בשנת 2025.

ד. תביעתה של מירי התיישנה בשנת 2020.

התשובה הנכונה היא א'

סעיפים 5 ו-6 לחוק ההתיישנות התשי"ח – 1958

הזמן להתיישנות

5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא –

(1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים;

(2) במקרקעין – חמש-עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה.

תחילת ההתיישנות

6. תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדה עילת התובענה.

יישום-

ההתיישנות בתביעה שאינה במקרקעין היא **7 שנים** מיום שנולדת העילה, הסוגיה הנשאלת היא מתי נולדה העילה?

בנזיקין- העילה נולדת מיום קרות הנזק

****גילוי הנזק במועד מאוחר יותר-** ישנם מצבים שהנזק מתגלה מאוחר יותר, שאז תקופת ההתיישנות תיספר מיום הגילוי וכל עוד לא עוברים את מחסום 10 השנים מיום המקרה.

במקרה דנן- מירי עברה את הניתוח בשנת 2010, כשבוע לאחר מכן החלה לסבול מתחושת נימול בכף רגלה הימנית. לאור אמור, הנזק שלאחר הניתוח התגלה בשנת 2010, והדין הוא שהתביעה של מירי התיישנה בשנת 2017.

31. אלמוג הגיש תביעה ביום 1.3.15 נגד דוד, בגין הפרת חוזה שבוצעה ביום 1.3.12.
ביום 1.3.16 מחק בית המשפט את התביעה מחוסר מעש.

מה הדין?

- א. משה לא יוכל עוד להגיש את התביעה.
ב. משה יוכל להגיש את התביעה עד יום 1.3.21.
ג. משה יוכל להגיש את התביעה עד יום 1.3.20.
ד. משה יוכל להגיש את התביעה עד יום 1.3.22.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיף 15 לחוק ההתיישנות

תובענה שנדחתה

15. הוגשה תובענה לפני בית משפט, לרבות בית דין דתי, והתובענה נדחתה באופן שלא נבצר מן התובע להגיש תובענה חדשה בשל אותה עילה, לא יבוא במנין תקופת ההתיישנות הזמן שבין הגשת התובענה ובין דחייתה.

יישום-

הפרת חוזה ביום 1.3.12

התביעה הוגשה ביום 1.3.15

1.3.16 התביעה נמחקה מחוסר מעש

ניתן להגיש את התביעה מחדש עד ליום 1.3.20 כיוון שמשנת 2012 ועד 2015 חלפו 3 שנים.
כעת, השעון נעצר ולא סופרים את הזמן שבין 2015 ל-2016 – הלוא הוא הזמן שהתיק התנהל.
כעת נמשיך לספור מ-2016 ועד 2020 עוד 4 שנים נוספות.
 $7 = 3 + 4$

32. שלמה משך שיק לפקודת יהודה כמתנה להולדת בנו. יהודה שרטט את השיק וכתב בין קווי השרטוט "לא סחיר". לאחר מכן שילם יהודה באמצעות השיק לחנות בגין מוצרים שרכש. בעל החנות הגיש את השיק לפירעון. הבנק הנמשך חילל את השיק בשל ביטול הוראת פירעון על ידי שלמה.

מה הדין?

- א. בעל החנות הוא אוחז כשורה בשיק ויכול לאכוף את פירעונו על שלמה.
- ב. בעל החנות הוא אוחז בעד ערך בשיק ויכול לאכוף את פירעונו על שלמה.
- ג. **בעל החנות יוכל לתבוע את שלמה על פי השטר, אך שלמה יוכל להתגונן בטענת היעדר תמורה.**
- ד. בעל החנות יוכל לתבוע את שלמה על פי השטר, לשלמה לא יעמדו טענות הגנה.

התשובה הנכונה היא ג'

סעיפים 37, 77, 81 לפקודת השטרות

זכויותיו של אוחז

37. אלה זכויותיו וכוחו של אוחז שטר :

(1) יכול הוא לתבוע על פי השטר בשם עצמו ;

(2) **היה אוחז כשורה, הריהו אוחז השטר כשהוא נקי מכל פגם שבזכות קנינם של צדדים קודמים לו, וכן מכל טענות-**

הגנה אישיות גרידא שהיו להם בינם לבין עצמם, ויכול הוא לאכוף תשלומו על כל צד החב על פי השטר ;

(3) היה פגם בזכות קנינו, הרי אם סיחר את השטר לאוחז כשורה, רכש אותו אוחז זכות קנין טובה ושלמה, ואם השיג פירעונו של השטר, מי שפרע לו כשורה מופטר מן השטר הפטר כשר.

שרטוט בידי המושך או לאחר הוצאה

77. (א) המושך יכול לשרטט שיק בין בכללות ובין במיוחד.

(ב) שיק שאינו משורטט, יכול האוחז לשרטטו בין בכללות ובין במיוחד.

(ג) שיק ששורטט בכללות, יכול האוחז לשרטטו במיוחד.

(ד) שיק משורטט, בין בכללות ובין במיוחד, יכול האוחז להוסיף עליו את המלים "לא סחיר".

(ה) שיק ששורטט במיוחד, יכול הבנקאי שאליו שורטט לשוב ולשרטטו במיוחד לבנקאי אחר לשם גוביינה.

(ו) שיק שאינו משורטט או ששורטט בכללות, ונשלח לבנקאי לשם גוביינה, יכול הוא לשרטטו במיוחד אל עצמו.

פעלו של שרטוט "לא סחיר" על האוחז

81. **מי שנטל שיק משורטט שכתוב עליו "לא סחיר", אין לו ואין בכוחו ליתן זכות קנין בשיק טובה מן הזכות שהיתה**

לאדם שמטנו נטלו.

יישום-

אוחז בעד ערך- הוא נתן בעצמו ערך, תמורה סמלית בעד השטר. הכוונה היא שאם אני נתתי משהו בשביל לקבל אלי שטר, העובדה שנתתי משהו הופך אותי לאוחז בעד ערך. **גם אוחז שקיבל מאדם שהוא אוחז בעד ערך ייחשב לאוחז בעד ערך (מתנה למשל)- בעניינו גם יהודה הינו אוחז בעד ערך וגם החנות שכן קיבל מוצר בתמורה לשיק.**

אוחז כשורה- המכונה גם "תקנת השוק השטרית" – בהתקיים התנאים לאוחז כשורה- האוחז ייהנה מזכות מוגנת לפירעון, על אף פגמים שנתגלו בשטר, על אף טענות הגנה אישיות שיכולות לעלות מצדדים קודמים לו. – ההגנה מלאה.

ס' 81 - "לא סחיר" הפקודה קובעת כי הביטוי "לא סחיר" = אינו מגביל את סחרות השיק באופן מלא, אלא באופן חלקי בלבד : ניתן להעביר את השיק מיד ליד, אך מקבלו לא יזכה למעמד של אוחז כשורה (שמדובר בשיק משורטט בביטוי "לא סחיר" עליו)

ולכן, מאחר ובעל החנות כבר לא נחשב למעמד של אוחז כשורה אלא כאוחז בעד ערך כמובן שיכול לדרוש את כספו משלמה אך לא ייהנה מהגנה מלאה אם יטען שלמה לכך.

33. יובל משך שיק לפקודת אבנר בגין רכישת מוצר שמחירו 2,000 ש"ח. יובל לא כתב את סכום השיק. אבנר כתב בשיק את הסכום 2,500 ש"ח והסב אותו ליהודה במתנה. יהודה הסב את השיק לשלמה בתמורה לשירות שסיפק לו. שלמה הפקיד את השיק בבנק הנמשך והשיק חולל.

מה הדין?

- א. השיק בטל משום שהמושך לא מילא את סכומו. שלמה יוכל לתבוע את יהודה מכוח עסקת היסוד ביניהם.
- ב. שלמה כאוחז כשורה יכול לאכוף את פירעון השיק על יהודה, אבנר ויובל.
- ג. שלמה כאוחז כשורה יכול לאכוף את פירעון השיק רק על יובל, בכפוף לטענות של יובל מכוח דיני השליחות.
- ד. שלמה כאוחז כשורה יכול לאכוף את פירעון השיק על יהודה ואבנר בלבד.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיף 19 לפקודת השטרות

מסמך לא שלם או חתימה על החלק

19. (א) היה השטר חסר פרט מהותי, האדם המחזיק בו יש לו רשות לכאורה להשלים את החסר ככל שנראה לו.
(ב) מסמך כאמור שהושלם תוך זמן סביר ובדיוק לפי ההרשאה שניתנה, יהא אכיף על כל אדם שנעשה צד לו לפני ההשלמה; זמן סביר, לענין זה, הוא שאלה שבעובדה; ואולם אם סיחרו את המסמך לאחר השלמתו לאוחז כשורה, יהא השטר בידו כשר ובר-פעל לכל דבר, והוא יכול לאכוף אותו כאילו הושלם בתוך זמן סביר ובדיוק לפי ההרשאה שניתנה.

יישום-

שיק ללא ציון סכום-

בענייננו, שלמה אוחז כשורה (מקיים את כל הקריטריונים) ולעניין הצ'ק שהושלם בסכומו ע"י אבנר, הינו אכיף על יהודה, אבנר ויובל כיוון שכולם היו צד לפני ההשלמה.

34. יונתן משכן את מכוניתו כערובה להלוואה שלקח אחיו, איתמר, מהבנק. סכום ההלוואה היה 300,000 ש"ח. ההלוואה נלקחה לצורך רכישת ציוד לעסקו של איתמר ושווי המכונית היה 200,000 ש"ח. איתמר לא עמד בתשלום ההלוואה ועזב את הארץ. הבנק פנה לממש את המשכון על מכוניתו של יונתן.

מה הדין?

- א. הבנק יוכל לממש את המשכון משום שחוק הערבות לא חל במקרה הנידון.
- ב. יונתן יהיה מוגן מפני מימוש המשכון בהתאם לסעיף 21 לחוק הערבות.
- ג. יונתן יהיה מוגן מפני מימוש המשכון בהתאם לסעיף 27 לחוק הערבות.
- ד. הבנק יוכל לממש את המשכון משום שסעיפים 21 ו-27 לחוק הערבות לא חלים במקרה הנידון.

התשובה הנכונה היא ד'

סעיף 12 לחוק המשכון; סעיף 19 לחוק הערבות

ע"א 1691/11 בנק לאומי נ' צוברי

מישכון להבטחת חיובו של אחר

12. מושכן נכס של אדם כערובה לחיובו של אדם אחר, יהא דינו של בעל הנכס כדין מי שערב אותו חיוב, אך אין להיפרע מבעל הנכס אלא במימוש המשכון כאמור בחוק זה.

הגדרות (תיקון מס' 2) תשנ"ח-1997

19. בפרק זה –

"נושה" – מי שמתן הלוואות הוא במהלך עסקיו הרגיל, אף אם אינו עיסוקו העיקרי;

"ערב יחיד" – מי שאינו תאגיד, ולמעט בן זוג של החייב או שותפו של החייב, בין בשותפות רשומה ובין בשותפות שאינה רשומה; היה החייב תאגיד, לא ייחשב כערב יחיד גם מי שהוא בעל ענין בתאגיד; לענין זה, "בעל ענין בתאגיד" – כהגדרת "בעל ענין" בתאגיד, בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968;

הודעה תשע"ד-2014

"ערב מוגן" – אחד מאלה:

(1) **ערב יחיד, שבחווה הערבות בינו לבין הנושה נקוב סכום שאינו עולה על 89,311.66 שקלים חדשים;**

(2) **ערב יחיד, שבחווה הערבות בינו לבין הנושה נקוב סכום שאינו עולה על 744,263.82 שקלים חדשים, ובלבד שהחיוב הנערב נועד לרכישת זכויות בדירה המיועדת למגורי החייב, ילדיו הבגירים או הוריו.**

ע"א 1691/11 בנק לאומי נ' צוברי

בית המשפט העליון קבע כי למרות שהמשיבים חתמו כ"לווים", הרי שהבנק בחר לסווגם כלווים ולא כממשכנים בלבד, ללא הצדקה כלכלית מהותית ולפיכך הקנה למשיבים מעמד של ערבים; ככאלו, יש להחיל את ההגנות המוענקות ל"ערב יחיד" גם על "ערב ממשכן" בשינויים המתחייבים.

יישום-

הפסיקה קבעה כי למרות שאדם נותן משכון על הלוואה, וחל חוק המשכון לעניין המימוש, הבנק מגדיר את הממשכנים כלווים ונותן להם מעמד של ערבים, ולכן תהיינה להן הגנה מחוק הערבות.

במקרה דנן יונתן משכן את מכוניתו כערובה להלוואה של איתמר מהבנק, הבנק מעוניין לממש את המשכון. לאור הפסיקה נבחן האם יש הגנה ליונתן לפי חוק הערבות.

לפי ההגדרות של סעיף 19 לחוק הערבות- יונתן אינו חוסה תחת ההגנה של ערב מוגן. וחוק הערבות במקרה זה לא יתן לו הגנה כערב.

לאור האמור, הבנק יוכל לממש את המשכון.

35. דניאל, אלי ועידו ערבו ביחד ולחוד להלוואה שקיבל שותפם העסקי, מיכאל, מהבנק. הערבות הייתה מתמדת וללא הגבלת סכום. בחלוף שנה החליט הבנק להפטיר את אלי בלבד מערבותו. הבנק הודיע לדניאל ועידו כי אין בכך לפטור אותם מערבותם. בחלוף שנה נוספת הפסיק מיכאל לשלם את ההלוואה, וזמן קצר לאחר מכן הלך לעולמו ולא הותיר אחריו רכוש. הבנק פנה למימוש ערבותם של דניאל ועידו.

מה הדין?

א. דניאל ועידו מופטרים מערבותם באותה מידה שבה הופטר אלי.

ב. דניאל ועידו ערבים כל אחד לשליש מחובו של מיכאל.

ג. דניאל ועידו ערבים כל אחד לחצי מחובו של מיכאל.

ד. דניאל ועידו פטורים מערבותם משום שלא הוגבלה בסכום.

הועדה הבוחנת כיוונה לחלופה ב'

סעיף 6 לחוק הערבות

ע"א 3496/16 כהן נ' בכר

בשלב ההשגות- השאלה נפסלה

הפטר הערב

6. (א) גרם הנושה לאי-מילוי החיוב הנערב, מופטר הערב.

(ב) גרם הנושה לפקיעת ערובה שניתנה להבטחת החיוב הנערב ונגרם על ידי כך לערב **נזק**, מופטר הערב כדי סכום הנזק.

יישום-והסבר

דניאל אלי ועידו = ערבים

מיכאל = נערב

הבנק = הנושה

גרם הבנק (הנושה) לפקיעת ערובה (של אלי) שניתנה להבטחת החיוב (שלקח מיכאל), ונגרם ע"י כך **נזק** לערבים (דניאל ועידו), מופטרים הערבים כדי סכום הנזק-כלומר, דניאל ועידו חבים ב1/3 שלהם כל אחד.

לפי פסק הדין כהן נקבע- כי סעיף 6(ב) לחוק הערבות חל גם על מצב שבו נושה מפטיר חלק מבין מי שערבים יחד ולחוד: ומכוח סעיף 6(ב) ניתן להעניק לערב "האחר" הגנה מקום שהנושה שולל ממנו לתבוע את השתתפותו של הערב שהוא פטר ובשל כך חשף את יתר הערבים לסיכון גבוה מזה שהסכימו לו, אך בהלכה זו נקבע כי עלינו לבחון באיזו מידה הגדיל הבנק (הנושה) את הסיכון שנטלו על עצמם דניאל ועידו בכך שהפטיר את אלי מערבותו.

דניאל ועידו היו יכולים לכאורה לחזור לאלי ולתבוע ממנו השתתפות בשליש מסכום החוב של מיכאל אך בעת שהבנק פטר אותו נשללה מהם הזכות הזו ולפיכך, בהתאם להלכה זו; דניאל ועידו יופטרו כל אחד משליש מהחוב ולכן כל אחד מהם יהיו ערב יחד ולחוד לשני שלישים מחובו של מיכאל.

בפסק הדין כהן ניתנו סה"כ 3 מצבים לפי סעיף 6 לחוק הערבות

1. הגנת ערב מקום שהנושה שלל ממנו את הזכות לתבוע את השתתפותו של אותו ערב שהופטר וכתוצאה מכך גרם

לנזק בכך שחשף את הנותרים לסיכון גבוה מזה שהסכימו לכך + ולבחון באיזו מידה הגדיל הנושה את הנזק.

2. אם הערבים הנותרים מלכתחילה לא היו נותנים ערבות אלמלא השתתפותם של הערבים שהופטרו, הערבים

הנותרים עשויים להיות מופטרים מערבותם לחלוטין.

3. בהנחה שהערבים הנותרים היו מסכימים לערוב למיכאל גם אלמלא השתתפותו של אלי בערבות- אולי כאן לא

היה מקום לתבוע מכח נזק

לסיכום- לא היו מספיק נתונים על מנת לענות על מצב 2 או 3 לפי הפסיקה, ולעניין המצב הראשון התשובה אליה כוונה הוועדה הבוחנת אינה נכונה.

השיבו על שלוש השאלות הבאות :

36. רפי, ניר ונמרוד קשרו ביניהם קשר לפגוע ברכושה של דינה. הם תכננו שרפי יפרוץ לרכבה החונה סמוך לביתה כדי לגנוב את הרכב, שניר יפרוץ לביתה כדי לגנוב חפצים יקרי ערך מן הבית ונמרוד יסיע אותם לביתה של דינה וימתין לניר ברכב. רפי אמור היה לגנוב את הרכב ולהגיע עם רכבה של דינה למקום המפגש. נמרוד הסיע את שניהם לפי התוכנית והמתין ברכב לניר. דינה הבחינה ברפי מנסה לפרוץ לרכבה, לכן השתמשה בנשק חס כלפיו באופן בלתי סביר, אך שלא באופן בלתי סביר בעליל, וכתוצאה מכך נפצע רפי. דינה מחזיקה בנשק שלא כדין.

מה הדין?

- א. דינה לא תישא באחריות פלילית לפציעתו של רפי או להחזקת הנשק שלא כדין.
- ב. דינה תישא באחריות פלילית לפציעתו של רפי, אך לא תישא באחריות פלילית להחזקת הנשק שלא כדין.
- ג. דינה לא תישא באחריות פלילית לפציעתו של רפי, אך תישא באחריות פלילית להחזקת הנשק שלא כדין.
- ד. דינה תישא באחריות פלילית לפציעתו של רפי ולהחזקת הנשק שלא כדין.

תשובה הנכונה היא ד'

סעיפים 34, 34 טז לחוק העונשין התשל"ז – 1977

הגנה עצמית (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.

חריגה מן הסביר (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34טז. הוראות סעיפים 34, 34 יא ו-34 יב לא יחולו כאשר המעשה לא היה סביר בנסיבות הענין לשם מניעת הפגיעה.

יישום-

בענייננו, יכלה דינה לנקוט באמצעים פחותים ולא בנשק חס כדי למנוע את הפריצה. משכך, לא עומדת לה עילת ההגנה העצמית והיא תישא באחריות הפלילית לפציעתו של רפי ולאחזקת הנשק.

37. לאחר מכן הבחינה דינה בניר מנסה לפרוץ לביתה, לכן השתמשה בנשק חס כלפיו באופן בלתי סביר, אך שלא באופן בלתי סביר בעליל, וכתוצאה מכך נפצע ניר.

מה הדין?

- א. דינה לא תישא באחריות פלילית לפציעתו של ניר או להחזקת הנשק שלא כדין.
- ב. דינה תישא באחריות פלילית לפציעתו של ניר, אך לא תישא באחריות פלילית להחזקת הנשק שלא כדין.
- ג. דינה לא תישא באחריות פלילית לפציעתו של ניר, אך תישא באחריות פלילית להחזקת הנשק שלא כדין.
- ד. דינה תישא באחריות פלילית לפציעתו של ניר ולהחזקת הנשק שלא כדין.

הגנת בית מגורים, בית עסק ומשק חקלאי מגודר (תיקון מס' 98) תשס"ח-2008

134. (א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף מי שמתפרץ או נכנס לבית המגורים, בית העסק או המשק החקלאי המגודר, שלו או של זולתו, בכוונה לבצע עבירה, או מי שמנסה להתפרץ או להיכנס כאמור. (ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול אם –

- (1) המעשה לא היה סביר בעליל, בנסיבות העניין, לשם הדיפת המתפרץ או הנכנס;
- (2) האדם הביא בהתנהגותו הפסולה להתפרצות או לכניסה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.
- (ג) לעניין סעיף זה, "משק חקלאי" – לרבות שטח מרעה ושטח המשמש לאחסון ציוד וכלי רכב במשק חקלאי.

יישום-

המעשה של דינה אמנם לא סביר, אך לא בלתי סביר בעליל, לכן הסעיף של הגנת בית מגורים יחולל בעניינו ויהווה לדינה סייג לאחריותה הפלילית לפציעתו של ניר. באשר לעבירה של החזקת נשק שלא כדין- אין לה הגנות בעניין זה והיא תישא באחריות הפלילית.

38. לאור תפקידיהם באירוע, כיצד ניתן לסווג את רפי, ניר ונמרוד?

א. שלושתם מבצעים בצוותא של עבירות הפריצה לרכב והפריצה לבית.

- ב. רפי וניר הם מבצעים בצוותא של עבירות הפריצה לבית והפריצה לרכב ונמרוד הוא מסייע לשתי העבירות.
- ג. רפי הוא מבצע עיקרי של עבירת הפריצה לרכב, ניר הוא מבצע עיקרי של עבירת הפריצה לבית ונמרוד הוא מסייע לעבירת הפריצה לבית.
- ד. רפי הוא מבצע עיקרי של עבירת הפריצה לרכב, ניר הוא מבצע עיקרי של עבירת הפריצה לבית ונמרוד הוא מסייע לשתי העבירות.

מבצע (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

29. (א) מבצע עבירה - לרבות מבצעה בצוותא או באמצעות אחר. (ב) המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר. (ג) מבצע באמצעות אחר הוא אדם שתרם לעשיית המעשה על-ידי אדם אחר שעשאו ככלי בידיו, כשהאחר היה נתון במצב כגון אחד המצבים הבאים, כמשמעותם בחוק זה:
 - (1) קטינות או אי שפיות הדעת;
 - (2) העדר שליטה;
 - (3) ללא מחשבה פלילית;
 - (4) טעות במצב דברים;
 - (5) כורח או צידוק.
- (ד) לענין סעיף קטן (ג), אם העבירה מותנית בעושה מיוחד, יהיה אדם מבצע אותה עבירה גם כאשר הייחוד מתקיים באדם האחר בלבד.

יישום-

רפי ניר ונמרוד השתתפו בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר. שלושתם מבצעים בצוותא

39. דוד הוא ילד בן 10 שנים היודע קרוא וכתוב. דוד הוזהר בידי הוריו שלא ישחק בקרבת בור שנחפר בידי העירייה, והעירייה אף הציבה שלט אזהרה במקום וגידרה היטב את הבור. למרות זאת ניסה דוד את כוחו בקפיצה לבור. דוד הסתכן דרך הגדר, קפץ לבור ונחבל ברגליו כתוצאה מכך. דוד הגיש תובענה בנזיקין נגד העירייה באמצעות הוריו. העירייה טענה שדוד סיכן את עצמו מרצון, לכן היא אינה חבה בפיצוי, או לחלופין שלדוד אשם תורם.

מה הדין?

- א. שתי הטענות עשויות להתקבל.
- ב. הטענה הראשונה עשויה להתקבל והטענה השנייה תידחה.
- ג. הטענה הראשונה תידחה והטענה השנייה עשויה להתקבל.
- ד. שתי הטענות תידחנה.

החלופה הנכונה היא ג'

סעיפים 5 ו-64 לפקודת הנזיקין

הסתכנות מרצון

5. (א) בתובענה שהוגשה על עוולה תהא הגנה שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לנזק וכי חשף עצמו או רכשו למצב זה מרצונו.
- (ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה על עוולה הנובעת מאי-מילוי חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק.
- (ג) ילד למטה מגיל שתים עשרה לא ייחשב כמסוגל לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או כמסוגל מרצונו לחשוף עצמו או רכשו למצב זה.

גרם נזק באשם

64. "אשם" הוא מעשהו או מחדלו של אדם, שהם עוולה לפי פקודה זו, או שהם עוולה כשיש בצדם נזק, או שהם התרשלות שהזיקה לעצמו, ורואים אדם כמי שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות לנזק; אולם לא יראוהו כך אם נתקיימה אחת מאלה:
 - (1) הנזק נגרם על ידי מקרה טבעי בלתי רגיל, שאדם סביר לא יכול היה לראותו מראש ואי אפשר היה למנוע תוצאותיו אף בזהירות סבירה;
 - (2) אשמו של אדם אחר הוא שהיה הסיבה המכרעת לנזק;
 - (3) הוא ילד שלא מלאו לו שתים עשרה שנה, והוא שניזוק, לאחר שהאדם שגרם לנזק הזמין אותו, או הרשה לו, לשהות בנכס, שבו או בקשר עמו אירע הנזק או להימצא כה קרוב לאותו נכס שבמהלכם הרגיל של הדברים היה עשוי להיפגע באשמו של אותו אדם.

יישום-

הסתכנות מרצון ואשם תורם

(1) : "דוד סיכן את עצמו מרצון, לכן היא אינה חבה בפיצוי", - תידחה כיוון שדוד פחות מגיל 12.

(2) : "לדוד אשם תורם" – עשויה להתקבל כיוון שדוד עשה מעשה שהזיק לעצמו בזה שקפץ לבור, ומעשה זה הוא גם הסיבה לנזק שנגרם לו.

40. נגד משה, שהוא עובד המדינה, הוגשה תובענה בנזיקין על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו כעובד ציבור. המדינה הודיעה לבית המשפט כי יש לעובד חסינות וביקשה את דחיית התובענה נגדו. התובע מתנגד למתן החסינות למשה. נגד פנינה, עובדת רשות מקומית, הוגשה תובענה בנזיקין על מעשה שעשתה בעת מילוי תפקידה כעובדת הרשות המקומית. פנינה הגישה בקשה לבית המשפט לקבוע כי מתקיימת בעניינה חסינות. הרשות המקומית והתובע מתנגדים למתן החסינות.

מה הדין?

- א. התנגדות התובע בעניינו של משה תידון על פי כללי המשפט המינהלי, ואילו בקשתה של פנינה תידון לפי מבחני בקשה לדחייה על הסף של תובענה אזרחית.
- ב. **התנגדות התובע בעניינו של משה תידון על פי כללי המשפט המינהלי, ואילו בקשתה של פנינה תידון כבקשה בכתב תוך בירור עובדתי מלא בשאלה אם התקיימו תנאי החסינות.**
- ג. הן התנגדות התובע בעניינו של משה הן בקשתה של פנינה יידונו כבקשה בכתב תוך בירור עובדתי מלא בשאלה אם התקיימו תנאי החסינות.
- ד. הן התנגדות התובע בעניינו של משה הן בקשתה של פנינה יידונו לפי מבחני בקשה לדחייה על הסף של תובענה אזרחית.

התשובה הנכונה היא ב'

סעיפים 7 – 7ג לפקודת הנזיקין

סעיף 10 לתקנות הנזיקין (אחריות עובדי ציבור תשס"ו – 2006

ע"א 1649/09 אברהם פלקסר נ' מדינת ישראל

הגדרות (תיקון מס' 10) תשס"ה-2005

7. בסעיפים 7א עד 7ו –

"מעשה" – לרבות מחדל ;

"עובד המדינה" – לרבות אורגן של המדינה וכל אדם הממלא מטעם המדינה תפקיד ציבורי על פי חיקוק, לרבות המשרתים בצבא ההגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הביטחון האחרים של המדינה, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15 ;

"עובד רשות ציבורית" – לרבות אורגן של רשות ציבורית וכל אדם הממלא מטעם הרשות הציבורית תפקיד ציבורי על פי חיקוק, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15 ;

"עובד ציבור" – עובד המדינה או עובד רשות ציבורית, לפי הענין ;

"רשות ציבורית" – רשות מקומית, וכל תאגיד שהוקם בחוק המנוי בתוספת ;

"תפקיד שלטוני" – תפקיד ציבורי על פי דין כמשמעותו בסעיף 15(ד)(2) לחוק-יסוד : השפיטה.

חסינות עובד הציבור (תיקון מס' 10) תשס"ה-2005

7א. (א) לא תוגש תובענה נגד עובד ציבור על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני כעובד ציבור, המקים אחריות בנזיקין; הוראה זו לא תחול על מעשה כאמור שנעשה ביוזעין מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו במעשה כאמור.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מאחריותה של המדינה או של רשות ציבורית לפי סעיפים 13 ו-14 ולפי כל דין.

(ג) החסינות לפי סעיף זה תחול גם על מי שהיה עובד ציבור בעת ביצוע המעשה נושא התובענה.

תובענה נגד עובד המדינה (תיקון מס' 10) תשס"ה-2005

7ב. (א) הוגשה תובענה נגד עובד המדינה על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד המדינה, וטענה המדינה בהודעה לבית המשפט לקיומה של חסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת.

(ב) ביקשה המדינה, בהודעתה לפי סעיף קטן (א), כי תידחה התובענה נגד עובד המדינה – תידחה התובענה נגדו, ויראו את התובענה כאילו הוגשה נגד המדינה מכוח אחריותה למעשהו של עובד המדינה לפי סעיפים 13 או 14, ואת מעשה עובד המדינה כאילו נעשה תוך כדי מילוי תפקידו.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב) רשאי התובע לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שלא מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; קבע בית המשפט כאמור, לא תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ולא יחולו הוראות סעיף קטן (ב).

(ד) לא מסרה המדינה הודעה כאמור בסעיף קטן (א) או לא ביקשה לדחות את התובענה נגד עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי עובד המדינה לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; ביקש העובד כאמור, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת; קבע בית המשפט כי מתקיימים תנאי החסינות כאמור בסעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ויחולו הוראות סעיף קטן (ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד המדינה עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה כנגד המדינה.

(ה) בית המשפט יחליט בבקשת תובע כאמור בסעיף קטן (ג) או בבקשת עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ד), לאלתר.

תובענה נגד עובד רשות ציבורית (תיקון מס' 10) תשס"ה-2005

7ג. (א) הוגשה תובענה נגד עובד רשות ציבורית על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד הרשות הציבורית, רשאים הרשות הציבורית או העובד לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה; הוגשה בקשה כאמור, תצורף הרשות הציבורית להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת, ובית המשפט יקבע האם התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א.

(ב) קבע בית המשפט כי התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד הרשות הציבורית, ויחולו הוראות סעיף 7ב(ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד הציבור עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה נגד הרשות הציבורית.

(ג) בית המשפט יחליט בבקשת הרשות הציבורית או העובד כאמור בסעיף קטן (א), לאלתר.

הגשת בקשה לפי סעיפים 7ב(ב), 7ב(ד) או 7ג(א)

10. על הגשת בקשה לפי סעיפים 7ב(ג) או 7ג(ד) או 7ג(א) לפקודה יחולו הוראות סימן א' לפרק כ' בתקנות סדר הדין, בשינויים המחויבים ובכפוף להוראות תקנות אלה.

ע"א 1649/09 אברהם פלקסר נ' מדינת ישראל

"... בית המשפט קבע כי החסינות המוקנית לעובד הציבור על-פי סעיף 7א(א) לפקודה היא חסינות דיונית ומשמעות הדבר היא כי עובד הציבור אינו פטור באופן מהותי מאחריות נזיקית, אלא שלא ניתן לתבוע אותו לדין על אחריות זו.

אחת התוצאות המרכזיות הנובעות מאופייה הדיוני של החסינות היא כי אף שהניזוק אינו יכול להיפרע את נזקיו מידי עובד הציבור באופן אישי, אין הדבר גורע מזכותו להיפרע את נזקיו מן המדינה או מהרשות הציבורית כמעסיקה או כשולחת של העובד (סעיף 7א(ב) לפקודה; והשוו לאבניאלי, בעמ' 464-463, 467). כמו כן, ובשל אופייה הדיוני של החסינות שהוקנתה לעובד הציבור לפי סעיף 7א(א) לפקודה, נסללת הדרך למדינה או לרשות הציבורית לתבוע מידי העובד דמי שיפוי וזאת גם באותם המקרים אשר בהם החליטה כי ביחסים שבינו ובין הניזוק מן הראוי להקנות לעובד חסינות (סעיף 7 לפקודה)."

יישום-

באשר למשה- התנגדות התובע בעניינו של משה תידון על פי כללי המשפט המינהלי שהרי כאשר מדובר בעובד מדינה והמדינה מודיעה לבית המשפט כי יש לעובד חסינות וביקשה את דחיית התובענה נגדו, המדינה נכנסת בנעליו ולכן התיק ידון בביהמ"ש לעניינים מנהליים כיאה לתיקים בהם הנתבעת היא המדינה.

באשר לפנינה- לפי סעיף 10 לתקנות הנזיקין- בקשתה של פנינה תידון כבקשה בכתב תוך בירור עובדתי מלא בשאלה אם התקיימו תנאי החסינות

באשר לפסק הדין ע"א 1649/09 פלסקר נ' משטרת ישראל (2014)- בפסק הדין בוצע הבחנה בין חסינות עובד מדינה לחסינות עובד רשות ציבורית מפני תביעה בנזיקין.

ההלכה קבעה- יש צורך להבחין בין חסינות עובד מדינה לחסינות עובד רשות ציבורית.

אם הוגשה תביעה נגד עובד מדינה- די שהמדינה מודיעה כי החליטה להכיר בחסינות מכח סעיף 7 לפקודה- סבירות החלטה זו נתונה לביקורת בהחלטה מנהלית של הרשות, בית המשפט לא מברר אם התקיימו תנאי החסינות.

לגבי עובד רשות ציבורית- על בית המשפט לדון ולברר אם מתקיימים תנאי החסינות של סעיף 7 לפקודה לאחר שהוגשה בקשה בכתב- ולאחריו בית המשפט ידון ויברר אם התקיימו תנאי החסינות.